

Hagyomány és megújulás - 70 év a közművelődés és a felnőttképzés szolgálatában

ABSZTRAKTKÖTET

Tudományos Konferencia és Szakmai Találkozó

Durkó Mátyás emlékére

Debrecen

2026

Dr. Juhász Erika -Pető Lilla szerk.

**Kiadó: Nemzeti Művelődési Intézet; Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi
Intézete**

Kiadás helye, ideje:

Budapest, 2026.

ISBN 978-963-651-583-6

Honlap: durkokonferencia.hu

Adamovich Ferenc Tamás

Az affektív mozgáspedagógia felhasználása koncentráció- és testtudatfejlesztéshez a köznevelési programokban

Kulcsszavak: affektív mozgáspedagógia, kognitív pszichológia, színháztudomány, építészet, virtuális valóság

Az összművészeti gondolkodás megértése az emberi természet megértéséhez, és az ember és a környezete interakciójának analizálásához is közelebb visz minket a mozgás definiálásán keresztül. Erre a célra kezdtem el korábban kidolgozni az affektív mozgáspedagógia rendszerét, amelyhez sokrétű felhasználhatóság és objektív mérési adatok kapcsolódnak. Választ keresek arra, hogyan lehet a tudatosság és az érzelmi állapot segítségével kifejezni a belső állapotot a mozgáson keresztül és ez a szemlélet miként kapcsolódik a többi művészeti területhez.

Ahogy a környezetünk megismeréséhez, egy gondolathoz, egy belső vizualizációhoz vagy a mozgáshoz is érzelem kapcsolódik, így lehet az érzelem egy közös pontja a művészeteknek, amelyet a mozgáson keresztül mérni lehet. Egy gondolat érzelmi impulzusa jelen van az alkotás és a befogadás közben is. Így amikor alkotunk vagy szemléljük az alkotást, és megfelelő a figyelmünk minősége, akkor érzelmileg bevonódunk azaz élményt szerzünk, ahogy Sztanyiszlavszkij is használta az érzelmi emlék felidézést a színészek elméjének előhangolásához a természetes reakciók kiváltása érdekében. Több művészeti területen is mozgás kapcsolódik az alkotói tevékenységekhez, amit vizsgálni lehet. Amikor festünk egy képet, vagy faragunk egy szobrot, vagy eltáncolunk egy koreográfiát, vagy játszunk egy jelenetet ugyanúgy aktivizálódni fognak az érzelemhez kapcsolódó minták. Előadásomban beszélek jógáról, táncról, színházról, irodalomról, képzőművészetről, építészetről és kognitív pszichológiáról.

Angyal László - Tóthné Budaházi Judit

A települések közművelődés történeti kutatásainak eredményei Hajdú-Bihar vármegyében

Kulcsszavak: települési közművelődés történet, kutatás módszertana, értéktá

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar vármegyei Igazgatósága munkacsoportot hozott létre annak érdekében, hogy feltárja és szakmai segédanyagként bemutassa a települések közművelődési szakmatörténet kutatásának és módszertanának legfontosabb alapjait. A csoportos műhelymunkák keretében meghatározásra került a helyi közművelődés történeti kutatásának idődimenziója, a kutatás cél- és eszközrendszere. Közvetlen segédanyag készült a téma levéltári kutatásához. A munkacsoport tevékenységével párhuzamosan Hajdúszoboszlón folyt a minta kutatás, amely jó gyakorlatként jelent meg a munkacsoport tevékenységében. További településeken elindult a kutatás: Ebes, Nádudvar, Derecske. A kutatási eredmények helyi bemutatása és publikálása mellett, kiemelt célja a munkacsoportnak, hogy a települési értéktárak vegyék fel a helyi közművelődés történetét és gyakorlatát a helyi értéktárba. Az első település, ahol a közművelődés bekerülhet a helyi értéktárba Nádudvar lehet.

Balla Blanka Anna

Hová tűntek a fiatalok? - A Z generáció kulturális fogyasztási szokásai

Kulcsszavak: Z generáció, kultúrafogyasztás, kulturális szféra, közművelődés

A kutatás témaválasztását a Z generáció kulturális aktivitását kísérő, gyakran az „érdektelenség” narratívájára épülő közbeszéd, valamint a digitális platformok térnyerése indokolja. A kutatás célja a Z generáció kulturális fogyasztási szokásainak, motivációinak és attitűdjeinek feltárása, különös tekintettel a hagyományos intézményektől való távolmaradás okaira és a digitális terek szerepére. A kutatás elméleti keretét a generációs megközelítések (Tari, 2011; Twenge, 2018; Steigervald, 2020), valamint a kulturális fogyasztás és részvétel átalakulását vizsgáló kutatások adják (Pavluska, 2016; Mohos–Ponyi, 2020; Kinnunen et al., 2022; Dunne et al., 2023).

A kutatás módszertanát Kazincbarcika térségében élő középiskolás, egyetemista és dolgozó fiatalok körében végzett kvalitatív vizsgálat adja: fókuszcsoportos interjúk (N=17) segítségével kerestem a választ a magaskultúrához, a digitális platformokhoz és a közművelődéshez fűződő viszonyukra.

Az eredmények rávilágítanak, hogy a Z generáció körében továbbra is markáns az igény a minőségi offline élményekre, azonban a jelenlegi intézményi gyakorlat és a célcsoport elvárásai között jelentős szakadék mutatkozik. A vizsgálat igazolja, hogy a fiatalok nem a kultúrától, hanem a számukra irreleváns és merev közvetítési módoktól zárkóznak el; illetve, hogy az aktivitásuk nem csökken, hanem átalakul, ami új intézményi stratégiákat tesz szükségessé.

Babos Zsuzsánna

Önkéntesség, kompetenciafejlődés és munkaerőpiaci esélyek a felsőoktatási hallgatók körében

Kulcsszavak: önkéntesség; felsőoktatás; fiatalok; kompetenciafejlesztés; munkaerőpiac; társadalmi felelősségvállalás

Az önkéntesség számos előnnyel jár a munkaerőpiacon való mobilitás szempontjából. A fiatalok számára, a formális oktatás - elsősorban a felsőoktatás - mellett végzett önkéntes munka, mint gyakorlat, tapasztalat később befolyásolhatja az álláskeresés sikerét is. Az új típusú önkéntesség, amely a mások megsegítésének egyfajta individualisztikus, munkaerőpiac-orientált, modern formája, kompetencia – és személyiségfejlesztési lehetőséget rejt. Milyen jelenlegi gyakorlatok vannak az önkéntesek kompetenciáinak kimutatására? Mely kompetenciák azok, amelyek képesek híd funkciót betölteni az önkéntesség és a munkaerőpiac között? Kiemelt célcsoportként a felsőoktatásban tanulók vizsgálata célszerű, azzal a céllal, hogy képet kaphassunk a felsőoktatás hallgatóinak társadalmi felelősségvállalásáról és ez irányú kompetenciakészletéről. Fontos kérdés, hogy a felsőoktatásban tanulók, önkéntesként milyen tevékenységekben vesznek részt és e tapasztalati tanulás útján, mely kompetenciáik fejlődtek, amelyek hasznosíthatók a nyílt munkaerőpiacon. Szükségesnek láttuk az ELTE PPK Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézetben egy kari szintű pilot kutatás megvalósítását (Híd az önkéntesség és a munkaerő – piac között címmel), amely eredmények alapján relevánssá vált a kutatás bővítése. Ebben a kutatási folyamatban – kérdőíves és interjú vizsgálati módszerrel - részt vettek hallgatók is, amely eredményeként több szakdolgozat is született. Jelenlegi cél, hogy a kutatást kiterjesztve a hazai felsőoktatási hallgatók szélesebb körét is betudjuk vonni az önkéntesség által szerzett kompetenciáik feltérképezésébe.

Bartalovics Gabriella

A közművelődési szakemberek pályaképe II – összehasonlító elemzés Baranya és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyével

Kulcsszavak: közművelődési szakemberek; pályakép; kistelepülések; közösségfejlesztés; alkalmazkodási stratégiák

A kutatás központi kérdése, hogy milyen a közművelődési szakemberek jelenlegi pályaképe, különös tekintettel a kistelepülési térségekben dolgozók esetében. Ennek feltárása érdekében empirikus vizsgálatokat folytatok Baranya és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyék gyakorló szakembereinek körében, a pályán maradás feltételeinek, a szakmai motivációk alakulásának, az életpálya jellegzetességeinek, valamint a munkakörülmények és szakmai kihívások feltárása céljából.

A korábbi kutatás során kialakított szakmai partneri kapcsolatok, valamint az előzetes tapasztalatok alapján feltételezhető, hogy a hasonló településszerkezeti adottságokkal rendelkező vármegyékben a közművelődési szakemberek hasonló kihívásokkal szembesülnek. Jelen vizsgálat kiterjed a kérdőíves adatgyűjtések és kvalitatív kutatások eredményeinek összevetésére a 2020–2021-ben Baranya vármegyében végzett kutatásokkal, különös tekintettel Kocsi Mihály, Koltai Zsuzsa és Reisz Terézia korábbi munkáira, valamint saját 2024–2025-ös Baranya vármegyei kutatásom eredményeivel.

Kiemelten vizsgálom az elmúlt időszak jelentősebb társadalmi és gazdasági változásainak hatását, különösen a COVID–19 járvány, az energiaválság és a háborús helyzet következményeit. Elemzem, hogy ezek a tényezők miként befolyásolták a szakemberek mindennapi munkáját, a közösségi részvétel alakulását, valamint az intézmény/szintérfenntartás feltételeit.

A kutatás célja továbbá azon alkalmazkodási stratégiák és jó gyakorlatok feltárása, amelyek hozzájárulhatnak a közművelődési szakma megerősítéséhez, valamint a vármegyék közötti szakmai együttműködések és tudásmegosztás fejlesztéséhez.

Bene Adrián - Kurucz Ildikó

Sikerek és kihívások a közösségi értékfeltárás és az értéktári tevékenység terén Baranya vármegyében

Kulcsszavak: közösségi értékfeltárás, kulturális örökség, közösségi identitás, részvételiség, közösségépítés

A PTE BTK HFMI Kulturális Örökség Kutatócsoport "Közösségek és értékek" című kutatása a települési és térségi értéktárak, valamint a közösségi értékfeltárás közösségépítő hatását, a kulturális örökség identitást erősítő és megtartó szerepét vizsgálja. A Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudományos Kutatási Programja keretében a Kincses Vármegye és a Községi Kemence programok Baranya vármegyében (a településszerkezeti adottságokból fakadóan jellemzően kistelepüléseken) megvalósuló alkalmainak elemzésével azokat a tényezőket igyekeztünk azonosítani, amelyek előmozdíthatják vagy hátráltatják ezen programok sikerét. Kiemelt fontosságúnak bizonyult a helyi lakosok bevonásának mértéke, ezért fokozott figyelmet fordítottunk az együttműködésekre, a lehetséges támogató partnerek beazonosítására, a résztvevő megfigyelés módszertanát alkalmazva. A Kincses Vármegye Program keretében hat olyan, 5000 fő alatti baranyai település szerepelt a kutatásban, ahol nincs vagy „alvó” az értéktár. Ennek megalakítását vagy életre keltését szolgálta a három alkalomból álló közösségi értékfeltárás. A Községi Kemence Programban hat 5000 fő alatti baranyai településen valósult meg közösségi tanulás, egyaránt szolgálva a közösségépítést és a hagyományőrzést. A háromalkalmas mentorálás, közös ötletelés és főzés esetében is az első lépés bizonyult kritikusnak: a lakosság megszólítása és bevonása. Mindkét program esetében sikerült jó gyakorlatokat és tipikus hiányosságokat beazonosítanunk a helyi példák megfigyelése és értékelése során. Az előadás ezeket az eredményeket mutatja be, visszacsatolásként a későbbiekben megvalósuló, közösségi értékfeltárást, közösségépítést szolgáló helyi programok tervezéséhez és sikeres megvalósításához.

Benkei-Kovács Balázs

A kulturális közösség-szervezés rokon egyetemi képzései Franciaországban és Svájcban

Kulcsszavak: szociokulturális animáció, projektoktatás, nemzetközi jó gyakorlatok

Az előadásban a hazai közösség-szervezés BA alapszakhoz tradicionálisan rokon szakterületnek számító szociokulturális animáció és kulturális menedzsment képzések sajátosságait tekintjük át Franciaországban és Svájcban. Az elemzést az összehasonlító neveléstudományi alapelveknek megfelelően azzal a céllal készítjük, hogy a külföldi képzések jó gyakorlatait és innovációit láthatóvá tegyük a hazai szakemberek részére.

A francia és a magyar elemzés kitér a vizsgált egyetemi szakok országos felvételi adataira és munkaerőpiaci vonatkozásaira is. A francia szak újdonságaként megvalósuló portfólió alapú értékelés, és a hozzá kapcsolódó önértékelési folyamat szolgáltathat újdonságot és hasznos tanulságokat a hazai képzésfejlesztés számára.

A svájci egyetemi képzések esetében elsősorban egy vertikális áttekintést kívánunk adni a kulturális képzések jellegzetességeiről, az alapszaktoktól kiindulva a doktori fokozat szintjéig. Az elemzés során a szakirodalmi források és a statisztikai adatbázisok mellett számos intézményi honlapot is forrásként kezeltünk a jógyakorlatok bemutatása során. Az áttekintett esetpéldák közül kiemelkedik a Bázeli Egyetem Kulturális Menedzsment mesterképzése, amely esetében a csoportosan készített, projektmunkára alapozott szakdolgozatok hatékonyan járulnak hozzá a helyi kulturális intézmények fejlesztéséhez. Az egyetem által alkalmazott módszertan újdonsága, hogy a hallgatói munkákban a szakdolgozók innovációra vagy fejlesztésre tegyenek megalapozott javaslatot egy-egy konkrét kulturális intézmény vagy rendezvény programja kapcsán, alkalmazott kutatás jelleggel. Számos esetben ez nem csupán egy-egy projekt előkészítését vagy megvalósítását tartalmazza, hanem részét képezi a projektek eredményeinek utánkövetése is. Ezzel a megoldással nem csupán a szak duális jellege erősödik, hanem Baseli Egyetem renoméjának a növeléséhez is hozzájárulnak a szakdolgozatok és a szakdolgozók.

Az előadásban bemutatott innovációkat a hazai kontextusban a képzésfejlesztés területén lehet a jövőben hasznosítani.

Bíró Fanni - Birta Réka

A „Jedlik Ányos” Tudományos Ismeretterjesztő Társaság szervezetének vizsgálata

Kulcsszavak: Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, hagyományos ismeretterjesztés, civil szervezet, felnőttképzés

Kutatásom során a miskolci „Jedlik Ányos” Tudományos Ismeretterjesztő Társaság szervezetét vizsgáltam, kiemelt tekintettel a működésének jellemzőiben és funkcióiban végbemenő változásokra az elmúlt évtizedekben, ezáltal prezentálva a hagyományos ismeretterjesztés relevanciáját a XXI. századi társadalomban. Vizsgálatom során igyekeztem rávilágítani az intézményben végbemenő átalakulás okaira és a társadalomban betöltött szerepének változásaira. Elméleti kutatásom során először feltártam a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, majd célzottan a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei egyesület történeti háttérét, társadalmi környezetét. Empirikus kutatásomban félig strukturált interjúk módszer segítségével jártam körbe a szervezet tevékenységét, amelyben minden oldalról megközelítettem azt (vezető, dolgozó, látogató). Összességében megállapítható, hogy a „Jedlik Ányos” Tudományos Ismeretterjesztő Társaság működésében jelentős változások mentek végbe az elmúlt 20 évben és alkalmazkodott a megváltozott körülményekhez. Az embereknek továbbra is szüksége van a hagyományos ismeretterjesztésre, de annak szerepe csökkent. Az ismeretterjesztő funkció mellett a közösségépítés is meghatározó tényező a résztvevők szempontjából, ezért a szervezetnek lehet létjogosultsága a jövőben is.

Boga bálint

A szocioemocionális szelektivitás teóriája és a gerontagógia

Kulcsszavak: szociometria, gerontagógia, szelektivitás, kognitív disszonancia

A L. L. Carstensen alkotta szocioemocionális szelektivitás teória lényege az, hogy az idősödő és az idős emberek különböző életcélokat fogalmazznak meg attól függően, hogy milyen mértékűnek ítélik meg jövőjüket. Pontosabban: igyekeznek megtartani, megvédeni emocionális jóllétüket, ennek érdekében tudomány-alapú célokat csak hosszabb életkilátás mellett választanak, rövidebb várható élettartam esetén viszont szelektíven érzelmileg jelentős célokat. A jelen és rövid jövő megmentése céljából a biztos dolgokra koncentrálnak, inkább mélyítik a meglevő, közeli kapcsolatokat, mint hogy új kapcsolatokat keressenek. A választásnál, különösen figyelembe véve az idő előre haladását és az ebből fakadó esetleges célváltást, belső dilemmákat is helyre kell tenni (L. Festinger: kognitív disszonancia).

Az ember az idősödés folyamatában a pozitívista szemlélet felé tér el, a múltját és az eseményeket kedvezőbben ítéli meg, a pozitív információkat várja és nagyobb jelentőségűnek tartja.

Az időskori tanulás amellet, hogy az ebben való részvétel önmagában nyújt belső kiegyenlítő hatást, harmóniát, komfortérzetet (Kispálné H. Mária), szakértő előadók tematikájukkal segíthetnek az idős embernek szellemi, szociális jellegű életcéljai megtalálásában.

Csillag Andrea

Kognitív alapkészségek és felnőttkori tanulás az OECD PIAAC felnőtt kompetenciamérése alapján

Kulcsszavak: OECD, PIAAC, kulcskompetenciák, alapkészségek, felnőttkori tanulás

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) felnőtteket célzó nemzetközi kompetenciamérési programja, a PIAAC felmérés második ciklusában, 2022–23-ban 31 országban, köztük Magyarországon is vizsgálták a 16 és 65 éves kor közötti lakosság információfeldolgozási kulcskompetenciáit: a szövegértést, a számolási készséget és az adaptív problémamegoldás képességét. A készségek felmérését részletes háttérkérdőív egészítette ki, amely az alapvető demográfiai adatokon kívül rákérdezett többek között a résztvevők tanulmányi életútjára, munkaerőpiaci helyzetére, munkájára, olvasással, számolással vagy számítógéphasználattal összefüggő tevékenységeire, emellett pedig nem-gazdasági kimenetekkel, valamint szociális és érzelmi készségekkel kapcsolatos kérdéseket is tartalmazott. Az adatokat 2024 decemberében tették közzé. Az oktatásban való részvétellel összefüggésben a válaszadókat nem csak a már lezárt, hanem a folyamatban lévő tanulmányaikról is kérdezték, továbbá az iskolarendszerben folytatott képzés mellett a nem formális keretek között megvalósuló tanulás előfordulását is vizsgálta a kutatás. Az előadás a PIAAC felmérés második ciklusának formális és nem formális tanulásra vonatkozó adatai alapján mutatja be a felnőttkori tanulásban való részvétel előfordulását nemzetközi összehasonlításban, illetve Magyarország esetében néhány lényeges háttérváltozó szerinti bontásban. Ezután a felnőttkori tanulás és a készségfelméren elért eredmények összefüggéseire is kitér az előadás. Hogyan szerepeltek a kompetenciaméréren azok a felnőttek, akik részt vettek szervezett tanulási tevékenységekben? A tanulás és az alapkészségek viszonyát fordított irányban is érdemes vizsgálni: milyen arányban vettek részt képzésekben a készségfelméren gyengébb, illetve jobb eredményt elérő válaszadók?

Csorba Éva Anna - Szócs Andor

A nevelőszülőség családi dinamikája: hatások a saját gyermekek fejlődésére

Kulcsszavak: nevelőszülő, gyermekvédelem, érzelmi fejlődés

A nevelőszülői tevékenység jelentős hatással van a családban élő saját gyermekek érzelmi, szociális és személyiségfejlődésére (Maha 2007). A nevelt gyermekek érkezése gyakran erősíti az empátiát, a toleranciát és a felelősségérzetet, ugyanakkor alkalmazkodási nehézségeket és figyelemmegosztási kihívásokat is okozhat. A saját gyermekek megtapasztalhatják a szerepek átrendeződését, ami időnként féltékenységhez vagy bizonytalansághoz vezethet. Pozitív családi kommunikáció és tudatos szülői támogatás mellett a helyzet hozzájárulhat a proszociális készségek és a reziliencia fejlődéséhez (Twigg 2007, Höjer 2013).

Előadásunkban egy a közeljövőben megvalósuló kvalitatív kutatás szakirodalmi háttere, kutatási kérdései és hipotézisei kerülnek bemutatásra.

David Sulistiawan Aditya - Judit Herczegh

ICT and AI Integration in Higher Education: A Posthumanist Systematic Literature Review of Models, Factors, and the Agential Frontier

Keywords: Agential Realism, Artificial Intelligence, Higher Education, ICT Integration, Posthumanism, Socio-Materiality

The rapid development and proliferation of Information and Communication Technology (ICT), particularly Artificial Intelligence (AI) has disrupted the traditional structures of Higher Education Institutions (Hutagaol et al., 2026; Eleje et al., 2025). Although the literature has grown significantly since the COVID pandemic moment in 2020, research is still fragmented between instrumental acceptance model and critical pedagogical concerns, leaving a homework for institutional strategy. This study aims to synthesise the global research landscape of ICT and AI phenomenon in Higher Education from 2020 to 2026 to identify the critical success factors and map the theoretical evolution. This review draws on Agential Realism (K. Michelle. Barad, 2007), Posthumanist theory (K. Barad, 2003), and Ecological systems theory (Bronfenbrenner, 1994) as its foundational theoretical architecture. It synthesizes 58 peer-reviewed studies from three databases (Scopus n=337, ERIC n=657, EBSCOhost n=174) published between 2020 and 2025. Following PRISMA 2020 guidelines, the paper was analysed using thematic synthesis and categorised into an evolutionary three-phase theoretical mapping. The results reveal that, first, the literature experienced an inflection from late 2022 that shifted academic discourse from the Acceptance Paradigm to the Entanglement Stage. Second, although individual level variables such as self-efficacy are pivotal in effective technology integration, institutional factors such as leaderships, policy and pedagogical engines are required as the shield. Third, the review identifies a direction toward agential realism and posthumanism perspective on the material properties of AI such as its speed, its tendency to hallucinate, its data-driven biases, actively reconfigure the faculty member's psychological state and pedagogical outcomes. This indicates that AI is not a neutral tool for human intent but an active, material-discursive force. Thus, HEIs must transform, to be a place for technology adoption to be a posthuman assemblage in which human and AI intra-act to co-produce knowledge, pedagogy, and the future university graduate. The question is no longer 'How do we use this tool?' but 'Who are we becoming with this technology?'.

Drabancz Mihály Róbert

Népművelő képzés Nyíregyházán

Kulcsszavak: népművelő képzés, közművelődési szakember, regionális sajátosságok

Az előadás a népművelő képzés sajátosságait vizsgálja Nyíregyházán, különös tekintettel a felsőfokú közművelődési szakemberképzés intézményi és művelődéspolitikai hátterére. A népművelő képzés Magyarországon a 20. század második felében indult el, amikor a kiépülő közművelődési intézményrendszer működtetéséhez képzett és elkötelezett szakemberekre volt szükség. Nyíregyházán a népművelők képzése a Bessenyei György Tanárképző Főiskola keretei között indult, és szorosan kapcsolódott a pedagógusképzés regionális fejlesztéséhez. A képzés interdiszciplináris keretek között működött, hiszen a közművelődési tartalmak mellett a pedagógiai, a szociológiai, a néprajzi, valamint szervezési ismeretek is jelentős szerepet kaptak a mintatantervben. A képzés sajátosságát a regionális orientáció adta, mivel a hallgatók felkészítése során a hagyományos témák mellett (falusi közművelődés, hagyományörzés, közösségfejlesztés), főleg a nyolcvanas évek közepétől, megjelentek a változó társadalmi valóság által generált tantárgyi változások (andragógia, társadalmi aktivitás kérdése, módszertani kísérletek). Előadásomban a korszak forrásaira támaszkodva (mintatantervek, tantárgyleírások, oktatói publikációk) azt mutatom be, hogy a hagyományos népművelő képzést hogyan váltja fel egy modernizálódó szakember képzés. A referátumom bizonyítja azt, hogy a népművelő képzés Nyíregyházán jelentős szerepet játszott a térség kulturális életének alakításában, és fontos regionális központja volt a magyar közművelődési szakemberképzésnek.

Drabancz Mihály Róbert - Mészáros Szilárd

Egy képzés két nézőpontból – A művelődésszervező szak a Nyíregyházi Egyetemen

Kulcsszavak: kulturális szakemberképzés, tömegképzés, Nyíregyházi Egyetem

Előadásunk a művelődésszervező képzés kialakulását és fejlődését mutatja be a Nyíregyházi Egyetemen egy oktató és egy volt hallgató nézőpontjából. Ez a kettős megközelítés lehetővé teszi, hogy a képzés története ne csupán intézménytörténeti keretben jelenjen meg, hanem személyes tapasztalatokon keresztül mutassa be a kulturális szakember képzés nyíregyházi sajátosságait. Az oktatói nézőpont a képzés intézményi változásaira, tantervi átalakulásaira és művelődéspolitikai összefüggéseire irányítja a figyelmet, míg a hallgatói perspektíva a mindennapi képzési tapasztalatokat, a szakmai szocializáció folyamatát és a pályakezdés lehetőségeit emeli ki. Az előadásunk rámutat arra, hogy a nyíregyházi művelődésszervező szak a népművelő képzés szakmai hagyományait megőrizve, de megújult tartalommal járult hozzá a közművelődési szakemberképzéshez, és fontos szerepet töltött be az északkelet-magyarországi régió kulturális intézményrendszerének működésében. A referátumban elhangzottak támaszkodnak a kor oktatási tartalmaira (mintatanterv, tantárgyi tematikák), illetve a korszak felsőoktatáspolitikai dokumentumaira, valamint az adott időszak oktatóinak publikációira.

Enyedi Imre

Debreceni Ifjúság Kutatás 2024-2025

Kulcsszavak: ifjúságkutatás, ifjúságpolitika, kulturális fogyasztások, közösségi terek

A „Debreceni ifjúság 2024-2025” kutatás célja, hogy átfogó és tényszerű képet nyújtson a Debrecenben élő fiatalok élethelyzetéről, problémáiról, igényeiről, városhoz fűződő identitásáról és jövőképéről.

Módszertan:

A vizsgálat komplex, vegyes módszertanra épül. A strukturált kvantitatív adatgyűjtést (kérdőíves felmérés, demográfiai sajátosságok elemzése) kvalitatív, fókuszcsoportos beszélgetések egészítették ki, amelyek lehetővé tették az ifjúsági narratívák és a mélyebb, városhoz köthető diskurzusok megismerését.

Főbb eredmények:

A kutatás eredményei rámutatnak, hogy bár a nyári időszakban a debreceni szabadidős kínálat kifejezetten erős, év közben a középiskolás és fiatal felnőtt korosztály számára jelentős hiány mutatkozik a biztonságos, minőségi és célzott közösségi terekből. A válaszadók körében komoly aggodalomra ad okot a közbiztonság – különösen a droghasználat, az éjszakai atrocitások és a város bizonyos részein tapasztalható félelemérzet miatt.

A fizikai biztonság mellett a pszichés jóllét is sérülékeny: az offline és online bullying (kortárs bántalmazás) elterjedtsége súlyos probléma, amely szorosan összefügg a fiatalok általánosan tapasztalt stresszszintjével, a megfelelési kényszerrel és a jövővel kapcsolatos bizonytalansággal. Ugyanakkor a fiatalok közéleti érdeklődése és bevonódási hajlandósága pozitív alapot teremt a jövőbeli fejlesztésekhez. A kutatás rávilágít arra, hogy a helyi ifjúságpolitika számára a legfőbb kitörési pontot a fiatalbarát városi szolgáltatások, a biztonságos közlekedési megoldások és a rugalmas nyitvatartású közösségi-kulturális helyszínek bővítése jelenti.

Enyedi Imre - Torma Barbara - Györgyi Kata

Beugroom

Kulcsszavak: Ifjúsági közösségépítés, Strukturált párbeszéd, BeugRoom, Aktív állampolgárság, Alulról jövő kezdeményezés

A bemutatott projekt a debreceni ifjúsági élet megújítását és a fiatalok döntéshozatali folyamatokba való bevonását célozza. A program elsődleges célja egy olyan fenntartható és biztonságos közösségi ökoszisztéma kialakítása volt, amelyben a középiskolás korosztály nem csupán passzív résztvevője, hanem aktív formálója a városi közéletnek. A kezdeményezés fókuszában a Városi Diákönkormányzat (DIÖK) megerősítése és a fiatalok, valamint a döntéshozók közötti közvetlen kapcsolat megteremtése állt.

A projekt módszertana a „strukturált párbeszéd” modelljére épült, amelyet az Erasmus+ KA3 alprogram szakpolitikai reformokat támogató forrásai tettek lehetővé. A folyamat során interaktív eszközöket alkalmaztak: szakmai fórumokat (Diák Fórum), workshopokat, regionális találkozókat és látóutakat szerveztek. A módszertan fontos eleme a „Mi a helyzet?!” projekt és a Debrecen24 vetélkedő, amelyek közösségi katalizátorként működve aktivizálták a diákokat. A folyamat tudományos megalapozását egy komplex ifjúságkutatás biztosítja, amely a fiatalok szabadidős szokásait és jövőképét vizsgálja.

A projekt főbb eredményeként jött létre a belvárosi BeugRoom ifjúsági közösségi tér, amely egy valódi alulról jövő diákigény eredményeként, széleskörű összefogással (önkormányzat, DSZC, Tankerület, civil szféra) valósult meg. A fejlesztési folyamat hatására mérhetően javult a résztvevő fiatalok kompetenciája (menedzsment készségek, kommunikáció, csapatmunka), erősödött a városhoz való kötődésük, és létrejött egy olyan kétirányú kommunikációs csatorna, amely hosszú távon biztosítja a fiatalok hangjának becsatornázását a városi döntéshozatalba.

Erdei Gábor

Miről beszélnek az Acta Andragogiae et Culturae, a Debreceni Egyetem szakmai kiadványai? – retrospektív áttekintés

Kulcsszavak: andragógia, Acta Andragogiae et Culturae, Durkó Mátyás

Az Acta Andragogiae et Culturae a Kossuth Lajos Tudományegyetem 1980-ban elindított, az akkori Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék szakfolyóirata, amely azóta is - néhány év kihagyásától eltekintve - megjelenik. A szakfolyóirat alapítója és első felelős szerkesztője Durkó Mátyás. A kiadvány nagyon fontos szerepet töltött és tölt be ma is az andragógia tudományterületén. A dokumentum elemzési folyamat során vizsgáljuk azokat a szakmai irányokat, területeket, amelyek a kezdeti időszakban jelentek az első kiadványoknál. Ez a retrospektív elemzés igyekszik felvázolni azokat az új irányokat, megközelítéseket, amelyek az 1990-es nagy politikai váltáson túl a szakmai területen is bekövetkeztek.

Erdei Gábor - Angyal László

Táj – érték – kapocs

Kulcsszavak: táji értéktár, Érmellék, helyi értékek

A kutatás a történeti-földrajzi Érmellék társadalmát vizsgálta a helyi értékre, kötődésekre és identitásra fókuszálva. A kutatás legfőbb célja az érmelléki települések helyi és érmelléki értékeinek azonosítása. Ennek során öt-öt települést vontunk be a vizsgálatba a határ innen, illetve túlsó oldalról. A kutatócsoport közel 500 kérdőívet a véletlenszerű elérés módszerével gyűjtött be személyes terepi lekérdezés során 2025-ben. A kutatás, és ennek eredményei, fontos háttérdokumentumként szolgál a hamarosan megalapításra kerülő Érmelléki táji értéktár számára. Nagy eséllyel országosan is egyedülálló a szándék, hiszen egyrészt a táji értéktárak száma még meglehetősen alacsony, másfelől az Érmellék speciális helyzetben van, hiszen azt a kistájat országhatár választja ketté.

Erdei Gábor - Szilágyi Lili Fanni

Felnőttképzés a hátrányos helyzetű településeken. Kárpátalján, a Beregszászi kistérségben

Kulcsszavak: felnőttképzés, határon túli felnőttképzés, beregszászi kistérség

A kutatás a felnőttképzés szerepét és lehetőségeit vizsgálta a kárpátaljai beregszászi kistérségben, különös tekintettel a hátrányos helyzetű társadalmi és területi környezetre. Az elemzés célja annak feltárása volt, hogy milyen képzések működnek a térségben, kik vesznek részt bennük, valamint milyen tényezők befolyásolják a felnőttek tanulási részvételét. Az empirikus vizsgálat kvalitatív módszerrel, félig strukturált interjúk segítségével valósult meg, amely során a felnőttképzésben dolgozó szakemberek tapasztalatait elemeztük. Az eredmények rámutatnak, hogy a felnőttképzés nemcsak munkaerőpiaci, hanem közösségi és identitásmegőrző szerepet is betölt, ugyanakkor számos akadály, például gazdasági nehézségek és elvándorlás korlátozza a részvételt.

Farkas Ildikó

A kultúra, mint gazdasági motor: A Régió Fesztivál – KultúrÉtlap gazdasági és kulturális szinergiái

Kulcsszavak: fesztivál, kulturális alapú gazdaságfejlesztés, KultúrÉtlap

A 21. században a kultúra már nemcsak kizárólag a hagyományőrzésnek, az identitástudat megerősítésének és az értékkeremtésnek a színtere. Egyre inkább nevezhető a társadalmi és gazdasági folyamatok alakítójának. A digitalizáció és a globalizáció olyan szintű eredményeket hozott, hogy a kreatív iparág térnyerése során a kultúra erőforrássá vált. A kultúra már képes hozzájárulni a térségek és települések fejlődéséhez, versenyképességük növekedéséhez és a társadalmi kohézió erősítéséhez. Kiváltképp igaz ez az olyan térségi és helyi szintű kulturális kezdeményezéseknél, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak a közösségek mindennapi életével, életfolyamataival és gazdasági lehetőségeivel.

A közművelődés intézményrendszere meghatározó szerepet tölt be a közösségek mindennapjaiban. A „nyitott ház” kísérlet után ezek az intézmények váltak a központi szereplőjévé a településeknek, feladatuk az aktív közösségi részvétel ösztönzésében, az értékek átörökítésében, az élethosszig tartó tanulás folyamataiban és a hagyományaink ápolásában rejlik. A településeken dolgozó közművelődési szakembereknek és előjáróknak egyre inkább tudatosulnia kell, hogy milyen nagy szükségük van a kapcsolatrendszerükre, a kapcsolati tőkéjükre ahhoz, hogy eredményes együttműködések tudjanak generálni.

A térségi kulturális fesztiválok ezen együttműködések és törekvések leglátványosabb megjelenési formái. A fesztiválokon egyszerre jelennek meg a helyi termékek és helyi értékek, hagyományőrzés, gasztronómia és turizmus.

A fesztiválok párhuzamosan erősítik a kulturális közösségi élet, élénkítik a turizmust és vendéglátást, valamint új gazdasági és társadalmi együttműködések generálnak. A vidéki fesztiváloknál nagy jelentőségük van azoknak a helyi sajátosságoknak és kulturális élményeknek, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy saját erőforrásaikra építve hosszú távon is fenntarthatóak maradjanak.

Poszterbemutatóm célja, hogy egy konkrét jó gyakorlaton a Régió Fesztivál–KultúrÉtlap példáján keresztül mutassam be egy fesztivál kulturális, társadalmi és gazdaságélénkítő szerepét. A poszterbemutatón arra keresek választ, hogy miként járul hozzá a térségi együttműködések megerősödéséhez, valamint milyen gazdasági hatásokat generál a településen és a térségben. A kutatás középpontjában az a kérdés áll, hogy a közművelődési alapokon nyugvó kulturális kezdeményezések miként válhatnak a helyi gazdasági fejlődés motorjává anélkül, hogy elveszítenék közösségi és kulturális küldetésüket.

Farkas Julianna

A BGE Pedagógia tanszékének fél évszázada: értékek és eredmények

Kulcsszavak: Pedagógia Tanszék; felsőoktatás-történet; tanszéki identitás; pedagógiai értékek; Horn Miklós

Hogyan és miért merült fel a Pedagógia Tanszék alapításának a gondolata? Milyen társadalmi és oktatási közegben született meg a tanszék? Mi volt az alapító víziója és szándéka, az idők folyamán hogyan változtak e célok, a tanszék szerepe az elmúlt fél évszázadban?

Hogyan, milyen értékek mentén, milyen szellemiségben formálódott a közösség? Milyen eredmények születtek ez alatt az ötven év alatt az oktatás, oktatásszervezés, módszertani fejlesztés és közösség formálás területén? Milyen hagyományokat alakítottunk ki? Milyen kihívásoknak kellett megfelelnünk? Hogyan vált a Pedagógia Tanszék egy igazi alkotóműhellyé?

Objektív adatokkal alátámasztott, mégis, szükségszerűen szubjektív visszatekintés a Pedagógia Tanszék, illetve jogelődjeinek történetére. Emlékezés a tanszék alapítójára, Horn Miklósról és munkásságára, a tanszék nevének, működésének, kapcsolatrendszerének alakulására a kezdetektől, 1975-től napjainkig.

Saját tapasztalataimon kívül nagyban támaszkodtam a kar 40 éves évfordulójának alkalmával kiadott kiadványra, valamint kollégáim emlékeire.

Elsődleges célom a tanszék kézzelfogható eredményeinek bemutatása, értékrendszerének, ars poeticájának a megfogalmazása. Mi az, ami a folyamatosan változó külső-belső körülmények között állandó, örök érték számunkra és a további generációknak? Hogyan őrizhető meg egy erősen digitalizált világban a tanár-diák interakció eleveensége, a humánus szemlélet, az intellektuális kíváncsiság, a lelkesedés, a személyesség semmivel sem helyettesíthető, egyedi varázsa?

Fintor Gábor - Kosztyu Dorottya

Beregszászi és debreceni egyetemisták kulturális érdeklődésének és fesztivállátogatási szokásainak összehasonlító vizsgálata

Kulcsszavak: kulturális részvétel, fesztivállátogatás, összehasonlító elemzés, Debrecen, Beregszász

Előadásunk a beregszászi és debreceni egyetemisták kulturális érdeklődésének és fesztivállátogatási szokásainak összehasonlító vizsgálatára vállalkozik. A téma aktualitását az adja, hogy a kulturális részvétel a fiatalok identitásformálásának, közösségi beágyazottságának és szabadidős mintázatainak fontos dimenziója.

A vizsgálatunk célja annak feltárása volt, hogy a hallgatók mely kulturális területek iránt mutatnak érdeklődést, milyen gyakran vesznek részt kulturális eseményeken és fesztiválokon, valamint milyen tényezők akadályozzák kulturális aktivitásukat.

A kérdőíves adatfelvétel 2025. december 16. és 2026. március 10. között zajlott 18–29 éves hallgatók körében (n=339). Eredményeink szerint a hallgatók érdeklődése elsősorban a zene, valamint a filmes és streamingtartalmak irányába koncentrálódik, míg a népművészet, a kortárs művészet, illetve különösen a tánc és balett iránt alacsonyabb mértékű nyitottság figyelhető meg. A debreceni hallgatók a vizsgált kulturális eseményeken és fesztiválokon nagyobb arányban vesznek részt, míg a beregszászi hallgatók esetében a hozzáférhetőség és a földrajzi távolság erőteljesebb korlátozó tényezőként jelenik meg. A fesztivállátogatást mindkét csoportban elsősorban az időhiány és az anyagi korlátok befolyásolják. Az eredmények arra utalnak, hogy a kulturális részvételt nem kizárólag az egyéni érdeklődés, hanem a strukturális hozzáférési feltételek is érdemben alakítják.

Fintor Gábor - Szatmári Eszter - Macsári Elizabet

A Déryné Program ismertsége és társadalmi megítélése Debrecen, Tokaj és Veresegyház színházi közönsége körében

Kulcsszavak: Déryné Program; színházlátogatás; kulturális részvétel; kulturális hozzáférés; kultúrafogyasztás

Kutatásunk témaválasztását az indokolja, hogy a színház a kulturális részvétel, a közösségépítés és a személyiségfejlesztés fontos színtere, miközben a színházlátogatás társadalmi mintázatai továbbra is egyenlőtlenek. Korábbi vizsgálatok szerint a színházba járás elsősorban a magasabban iskolázott, kedvezőbb társadalmi helyzetű és nagyobb településen élő csoportokra jellemző, ezért kiemelt jelentőségűek azok a kezdeményezések, amelyek a kulturális hozzáférés szélesítését célozzák (Bauer et al., 2017; Juhász & Fintor, 2024; Pavluska, 2014; Pavluska et al., 2018). Elméleti keretünket a kulturális részvétel, a kultúrafogyasztás és a kulturális hozzáférés fogalomköre adja, kutatási előzményként pedig a hazai kultúrafogyasztási vizsgálatokra és a Déryné Program szakmai értelmezéseire támaszkodunk (Kis, 2022).

Kutatásunk célja a 2020-ban indított Déryné Program társadalmi ismertségének és fogadtatásának vizsgálata Debrecenben, Tokajban és Veresegyházán. Arra kerestük a választ, hogy a megkérdezettek mennyire ismerik a programot, fontosnak tartják-e annak céljait, illetve összefügg-e a színházlátogatás gyakorisága a program ismertségével és megítélésével.

A keresztmetszeti kérdőíves vizsgálat 2023 nyarán zajlott három település szabadtéri színházi előadásainak látogatói körében (n=990). Eredményeink szerint a program ismertsége még viszonylag alacsony, céljait pedig kevesen ismerik pontosan, ugyanakkor a gyakoribb színházlátogatók körében magasabb az ismertsége. A válaszadók többsége támogatja a program kulturális demokratizálást képviselő célját. Eredményeink hozzájárulnak a kulturális hozzáférés hazai diskurzusához, és jelzik, hogy a program társadalmi beágyazottságához erősebb láthatóság és intézményi együttműködés szükséges.

Fodor Zsófia

Látogatói élmények és elégedettség a 28. Csabai Kolbászfesztiválon

Kulcsszavak: gasztroturizmus, fesztiválkutatás, látogatói élmény

A poszterbemutató célja, hogy bemutassa a 28. Csabai Kolbászfesztivál látogatói élményeit és elégedettségét a kulturális és gasztroturizmus összefüggésében. A bemutató rávilágít arra, hogy a kortárs gasztronómiai fesztiválok kettős kihívással szembesülnek: egyszerre kell megőrizniük hagyományőrző jellegüket, miközben alkalmazkodnak az élménygazdaság és a versengő fesztiválpiac elvárásaihoz.

A poszter célja továbbá, hogy bemutassa a kutatás elméleti keretét, amely szerint a Csabai Kolbászfesztivál nem csupán gasztronómiai esemény, hanem komplex, hibrid kulturális-turisztikai jelenség, ahol a helyi identitás, a közösségi élmény, a szórakoztatás és a gazdasági hatások egyaránt szerepet kapnak. Emellett összefoglalja a kutatás fő kérdéseit: a látogatói motivációkat, az elégedettség alakulását, a szolgáltatások megítélését, valamint a visszatérési szándék és az élmény közötti kapcsolatot.

A bemutató célja az is, hogy közérthető módon ismertesse az alkalmazott módszertant és a legfontosabb eredményeket, kiemelve a fesztivál erősségeit és fejlesztendő területeit. Összességében a poszter arra törekszik, hogy átfogó képet adjon a rendezvény működéséről a látogatói élmény perspektívájából, és alapot nyújtson a jövőbeni fejlesztési irányok meghatározásához.

Fónai Mihály

A felsőoktatási munkarend hatása a munkaerőpiaci kompetenciákra – az élettapasztalat hatása?

Kulcsszavak: felsőoktatás, munkarend, munkaerőpiaci kompetenciák, élettapasztalat

Az előadás célja, hogy feltárja a munkaerőpiaci skill mismatch jelenségnek a képzési munkarenddel való összefüggését.

A munkaerőpiacon elvárt kompetenciáknak nagy szerepe van a munkaerőpiaci sikerben és a beilleszkedésben. Ennek egyik területe a munkavállalók meglévő és a munkáltatók által elvárt kompetenciák illeszkedése. Ezt a jelenséget munkaerőpiaci illeszkedésnek hívja a szakirodalom, e jelenség egyik általánosabb elméleti keretét a skill gap és skill mismatch elméletek jelentik (Allen & Verden 2001). A horizontális mismatch lehet területi nem megfelelés, amikor a munkavállaló képzettsége eltér a munkakörben elvárttól. Ennek több oka is lehet, az eltérő képzettség, vagy a meglévő és az elvárt képességek, kompetenciák tényleges eltérése (Fónai et al. 2014, Veroszta 2014, Somers 2020). A mismatch jelenséget feltételezésünk szerint jelentős mértékben alakítja a felsőoktatási képzés munkarendje.

Az élettapasztalatnak az oktatásban betöltött szerepét vizsgáló elméletek (Knowles 1973, Kolb 1984, Zrinszky 1996, Csoma 1998, Durkó 1999) a tudás megszerzését a személyes élményekre, a részvételre és a közösségi interakciókra alapozzák, ebben nagy szerepet tulajdonítanak a korábbi munka- és élettapasztalatnak. Az élettapasztalat hatása megragadható pl. a kompetenciákra gyakorolt hatásban is (Sári 2004, Benedek 2008).

Előadásunk két adatbázis másodelemzésén alapul, a DPR 2020-as frissdiplomás (9576 fő), és 2022-es Eurograduate adatfelvétel magyarországi frissdiplomás adatbázisán (6796 fő).

A két adatbázis elemzésének főbb eredményei alátámasztják azt a hipotézisünket, mely a két tagozat eltérésére vonatkozik. Az eltérés részben a két tagozaton végzettek életkorából, az eltérő élettapasztalatból következik. A levelező munkarendben végzettek a vizsgált kompetenciákkal magasabb szinten rendelkeznek, ezért körükben a skill mismatch jelensége is kevésbé érvényesül.

Grica Kamilla Anna - Szőcs Andor

Miért dolgozik tanulmányai mellett az ifjúsági korcsoport?

Kulcsszavak: ifjúsági korcsoport, tanulás melletti munkavállalás, munkavállalási okok

A hazai nagymintás ifjúságkutatások elmúlt huszonöt évben, négyévente megvalósult adatfelvételei azt mutatják, hogy a tanulmányok mellett folytatott fizetett munkavállalás előfordulása egyre inkább növekszik (Szőcs 2024). A nemzetközi kutatások eredményei ezeket alátámasztják (OECD 2013, 2021), és arra ösztönzik a piaci szereplőket, hogy szorgalmazzák a tanulás és munka összehangolását, hogy a fiatalok későbbi munkaerőpiacra lépése minél inkább zökkenőmentesen tudjon megvalósulni (OECD 2015).

Előadásunkban egy közeljövőben megvalósuló kérdőíves kutatás mérőeszközét és hipotéziseit prezentáljuk, amely során kitérünk a szakirodalmi háttér egyes ismérveire is. A survey kutatás célja annak vizsgálata, hogy a 15–29 éves, tanulói vagy hallgatói jogviszonnyal rendelkező fiatalok milyen okokból vállalnak munkát tanulmányaik mellett, valamint hogyan élik meg a diákmunka szerepét a mindennapjaikban.

Gyányi István

Egész életen át tartó tanulás az EU-ban: a közművelődés az indikátorrendszer peremén

Kulcsszavak: közművelődés, élethosszig tartó tanulás, mérőeszközök, kulturális tanulás

A szakirodalomban széles körű konszenzus mutatkozik abban, hogy az élethosszig tartó tanulás (LLL) a formális, nonformális és informális tanulási dimenziókat egyaránt magában foglalja, és meghatározó szerepet játszik a humán, társadalmi és gazdasági tőke fejlesztésében. Ennek ellenére a nemzetközi mérési rendszerek elsősorban a formális tanulásra koncentrálnak. Vita tárgyát képezi, hogy ezek a statisztikai adatbázisok mennyiben képesek megragadni a nonformális és informális tanulási folyamatokat, illetve feltételezhető-e jelentős adatvesztés azok alulreprezentáltsága miatt. A tanulmány arra keresi a választ, hogy miként jelenik meg az LLL a nemzetközi statisztikai adatbázisokban, milyen mértékben tartalmazzák azok a nonformális és informális tanulást, valamint, hogy a közművelődési tevékenységek számszerűsíthetők-e ezen dimenziók mentén, ugyanis véleményünk szerint a jelenlegi mérési rendszerek jelentősen alábecsülik e tanulási formák súlyát. A kutatás egyrészt nemzetközi adatbázisok (Eurostat, UNESCO, World Bank) 2022. évi szekunder elemzésére, másrészt a hazai közművelődési statisztika teljes körű adatfelvételére (n=3.632 feladatellátó; több, mint 17 millió résztvevő) épül, komparatív és leíró statisztikai módszerekkel. Az eredmények rámutatnak, hogy a különböző mérőeszközök eltérő képet adnak az LLL-ről, leginkább a formális dimenziójáról, míg a közművelődésben a tanulási részvétel döntő többsége informális és nonformális dimenzióban valósul meg. A tanulmány hozzájárul az LLL mérési gyakorlatának újragondolásához, ugyanakkor megállapításai elsősorban a vizsgált adatforrások és a hazai kontextus keretei között értelmezhetők.

Herczegh Judit - David Sulistiawan Aditya

Kulturális erőter és globális adaptáció: A mesterséges intelligencia használati mintázatai és intézményi keretei a Debreceni Egyetem és az Universitas 'Aisyiyah (UNISA) gyakorlatában

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, intézményi IKT-struktúra, hallgatói AI használati mintázatok, kulturális AI adaptáció

Az információs és kommunikációs technológiák (IKT), valamint a közösségi média integrációja a pedagógiai folyamatokba ma már globális elvárás és alapvető gyakorlat a felsőoktatás teljes spektrumán (Byungura, J. C., Hansson, H., Masengesho, K., & Karunaratne, T. 2016). Előadásunk ezen a kontextuson belül vizsgálja a mesterséges intelligencia (AI) térnyerését, összehasonlítva két kulturálisan eltérő felsőoktatási intézmény – a Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézete, valamint az indonéziai Universitas 'Aisyiyah (UNISA) Yogyakarta – AI használatának gyakorlatát az intézményi elvárások, oktatói és hallgatói gyakorlatok oldaláról.

Előadásunk fókuszában az AI-használat intézményi gyakorlata, valamint az oktatók és hallgatók közötti szociális interakciók online felületeken megjelenő dinamikája áll.

Elméleti keretrendszerünkben abból a feltevésből indulunk ki, hogy az eltérő információs társadalmi szocializációs ágensek és a specifikus kulturális erőterek markánsan meghatározzák az intézményi elvárásokat, valamint az oktatói és hallgatói AI használati gyakorlatot. Noha az AI műveltség elsajátítása és gyakorlata a felsőoktatásban is globális elvárás (UNESCO 2023, European Commission. 2024), még nem tapasztalunk egységesen kialakult irányelveket, sokkal inkább különböző társadalmi adaptációkat, melyeket Magyarország esetében az Európai Unió keretrendszere, Indonézia esetében pedig az autonóm tartományi elvárások befolyásolnak.

Komparatív elemzésünk során bemutatjuk a két AI használatának gyakorlatát. A vizsgálat rávilágít egy kettős tendenciára:

1. **Divergencia:** A társadalmi berendezkedés és a kulturális háttér eltérő intézményi struktúrákat és beépítési gyakorlatokat alakíthat ki.
2. **Konvergencia:** Az AI globális, szimultán térnyerése miatt a használati mintázatok korai szakasza – mind a szakmai, mind az általános célú felhasználás terén azonban hasonlóságokat mutat a két országban az oktatók és a hallgatók oldaláról.

Előadásunk rámutat arra a tényre, hogy az intézményi irányelvek kialakításakor egyszerre kell figyelembe venni a globális technológiai szttenderdeket és a helyi kulturális sajátosságokat a hatékony és etikus AI-integráció érdekében.

Források:

1. Byungura, J. C., Hansson, H., Masengesho, K., & Karunaratne, T. (2016). ICT capacity building: A critical discourse analysis of Rwandan policies from higher education perspective. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, 19(2), 46–62.
<https://doi.org/10.1515/eurodl-2016-0007>

2. European Commission. (2024). Living guidelines on the responsible use of generative AI in research (ERA Forum Stakeholders' document). European Union. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/cross-cutting-policies/scientific-integrity-and-ethics/responsible-use-generative-ai-research_en
3. UNESCO. (2023). Guidance for generative AI in education and research. UNESCO Publishing. <https://doi.org/10.54675/ASST2101>

Herczegh Judit - Márkus Edina

Algoritmusok a kultúra szolgálatában? – A mesterséges intelligencia integrációjának kritikus kihívásai a magyarországi közgyűjteményi intézményekben

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, kulturális örökség, digitális etika, kulturális intézmények

A generatív mesterséges intelligencia (AI) robbanásszerű terjedése globális paradigmaváltást idéz elő a kulturális örökség kezelésében, feldolgozásában és közvetítésében. Miközben a technológia példátlan lehetőségeket kínál a digitalizáció, a metaadat-kiegészítés és a látogatói élmény személyre szabása terén, a magyarországi kulturális szektor (múzeumok, könyvtárak, archívumok) egyedi és összetett kihívásokkal néz szembe az implementáció során.

A magyarországi közgyűjteményi szférában az AI alkalmazása a Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája (2020–2030) mentén körvonalazódik, amely kiemeli a nemzeti adatvagyon és a kulturális örökség digitalizációjának fontosságát (Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 2020–2030).

Poszterünkön kvalitatív módon, egyrésről a vonatkozó hazai és EU-s szabályozási tervezetek, valamint a reprezentatív magyarországi közgyűjtemények és kulturális terek digitális stratégiáinak feltérképezésére törekszünk.

Kutatásunk négy fő területen azonosított kritikus kihívásokat, amelyeket a poszterünkön szemléltetünk:

1. Nyelvi és kulturális szuverenitás: Az angolszász dominanciájú globális modellek torzíthatják a magyar nemzeti örökség reprezentációját. Megjelenik-e a magyar nyelvet, történelmet és kulturális kontextust pontosan ismerő, saját nagy nyelvi modellek fejlesztése az identitásvesztés elkerülésére?
2. Szellemi tulajdon és adatvédelem: A közgyűjtemények adatainak (pl. digitalizált műtárgyak, kéziratok) felhasználása AI modellek tanítására komoly szerzői jogi és eredet problémákat vet fel. Ki rendelkezik a kulturális adatvagyonnal az algoritmusok korában? (Tóth M. 2025, Zábrátszky É.2024)
3. Etika és hitelesség: Az AI által generált tartalmak (deepfakes, hallucinációk) veszélyeztetik a kulturális intézmények objektív szerepét.
4. Erőforrás- és készséghiány: A pénzügyi korlátok mellett a technikai szakértelem hiánya és a szervezeti ellenállás gátolhatja az innovációt. Szükség van egy rendszerszintű AI-írástudás programra a kulturális szakemberek számára (Unesco 2023).

Következtetéseink szerint a mesterséges intelligencia bevezetése elkerülhetetlen a magyar kulturális intézmények számára, de az integráció csak tudatos, etikai alapokon nyugvó és a nemzeti sajátosságokat figyelembe vevő intézményi irányelvek mentén lehet sikeres. A pusztatiltás helyett a szabályozott, kritikus használat és a hazai fejlesztésű megoldások támogatása a járható út (Tóth M. 2025, Zábrátszky É.2024).

Források:

1. European Commission. (2024). Living guidelines on the responsible use of generative AI in research (ERA Forum Stakeholders' document). European Union. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/cross-cutting-policies/scientific-integrity-and-ethics/responsible-use-generative-ai-research_en
2. Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM). (2020). Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája 2020–2030. <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyarorszag-mesterseges-intelligencia-strategiaja>
3. Zábrátzky, É. (2024). BESZÉLŐ MŰTÁRGYAK? A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA SZEREPE A MÚZEUMI ISMERETÁTADÁSBAN.

https://www.researchgate.net/publication/400076603_BESZELO_MUTARGYAK_A_MESTERSEGES_INTELLIGENCIA_SZEREPE_A_MUZEUMI_ISMERETATADASBAN
4. UNESCO. (2023). Guidance for generative AI in education and research. UNESCO Publishing. <https://doi.org/10.54675/ASST2101>
5. Tóth, M. (2025). A mesterséges intelligencia jelene és jövője az egyes könyvtártípusokban dolgozók szerint. Present and future of artificial intelligence according to the librarians working in different types of libraries. Tudásmenedzsment. 26. 140-154. 10.15170/TM.2025.26.1.10.

Horváth Zoltán

A civil népfőiskolák térbeli és időbeli dinamikái Magyarországon longitudinális és regionális megközelítésben (2018–2026)

Kulcsszavak: civil népfőiskolák; longitudinális kutatás; közművelődés; civil szervezetek; területi megoszlás

A kutatás célja a magyarországi civil népfőiskolák helyzetének longitudinális vizsgálata, különös tekintettel a szervezetszám változására és területi elhelyezkedésére a 2018-as és 2020-as adatfelvételek folytatásaként. A korábbi kutatás 2018-ban 75, 2020-ban pedig 70 olyan civil szervezetet azonosított, amely nevében viselte a „népfőiskola” megnevezést, ami már akkor is a szektor belső átrendeződésére utalt. Jelen vizsgálat e trendek 2026-os újramérésére vállalkozik. A kutatás módszertana szekunder adatfelvételre épül. Az elemzés alapját a birosag.hu civil szervezeti névjegyzéke adja, amelyben azon szervezetek kerülnek be a mintába, amelyek hivatalos nevükben szerepeltetik a „népfőiskola” kifejezést. A vizsgálat kiterjed a civil népfőiskolák számának meghatározására, az előző időmetszetekhez viszonyított változásainak feltárására, valamint területi megoszlásuk elemzésére. A 2026-os adatfelvétel előzetes eredménye szerint jelenleg 75 ilyen szervezet található a nyilvántartásban, ami a 2020-as adathoz képest növekedést, a 2018-as értékhez viszonyítva pedig stagnálást jelez. A kutatás várható hozadéka, hogy pontosabb képet ad a civil népfőiskolák szervezeti stabilitásáról, területi koncentrációjáról és a hazai közművelődési-közösségfejlesztési térben betöltött pozíciójáról.

Horváth Zoltán

Szervezeti hatékonyság és dolgozói elégedettség egy hazai agórában

Kulcsszavak: dolgozói elégedettség; szervezeti jóllét; közművelődési intézmények; szervezeti kultúra; minőségfejlesztés

Az előadás célja az AGORA Savaria Nonprofit Kft. 2023–2025 közötti dolgozói elégedettségének vizsgálata, valamint annak feltárása, hogy a szervezeti szintű mérési gyakorlat milyen tanulságokkal szolgálhat a közművelődési intézményrendszer számára. A kutatás arra irányul, hogy azonosítsa a munkahelyi jóllét, a szervezeti működés és az elégedettséget meghatározó tényezők időbeli alakulását, illetve ezek összefüggéseit. A vizsgálat kérdőíves adatfelvételen alapul, amely kvantitatív és kvalitatív elemeket egyaránt tartalmaz; a 2025. évi mérésben 23 fő vett részt.

Az eredmények szerint a dolgozói elégedettség összességében kedvező és stabilizálódó tendenciát mutat, az általános jóllét értéke 2025-ben 7,57 volt. A szervezet megítélése egyre inkább a minőség, a stabilitás és a professzionalizálódás irányába tolódik, miközben a belső kommunikáció, az átláthatóság és a döntési folyamatok következetessége továbbra is fejlesztendő területként jelenik meg. Az elemzés rámutat arra is, hogy az anyagi megbecsülés és a juttatások szerepe idővel felértékelődött, és meghatározó tényezővé vált a szervezeti jóllét alakulásában.

A kutatás legfontosabb tanulsága, hogy a dolgozói elégedettség rendszeres mérése nem csupán visszajelzési eszköz, hanem a szervezeti tanulás és minőségfejlesztés kulcseleme lehet a közművelődési szektorban. A mérési eredmények alkalmasak a belső működés diagnosztizálására, a fejlesztési prioritások kijelölésére, valamint a szervezeti kultúra tudatos alakítására. Mindez azt jelzi, hogy a dolgozói elégedettségmérések bevezetése és következetes alkalmazása hozzájárulhat a közművelődési intézmények működésének professzionalizálásához és fenntartható fejlődéséhez.

Isó Edina

Közösségi szinterek feladatellátásának sajátosságai Somogy vármegyében

Kulcsszavak: Közösségi szintér, szakmai megbecsülés, élhető települések, közösségi élet

A kutatás célja, hogy felmérje Somogy vármegye közművelődési feladatellátói közül a közösségi szinterek szakemberellátottságát, feladatellátásuk nehézségeit, sajátosságait, a szinterekben dolgozó kollégák önmagukra vonatkozó helyzetértékelését.

A kutatás során az alábbi kérdésekre is kerestük a választ:

Mennyire érzik és tartják magukat közművelődési szakembernek a szinterekben dolgozó kollégák, akik számos más feladattal is megküzdnek a hétköznapiakban?

- Szeretik-e a szakmájukat?
- Mit jelent számukra a közösség, a helyben maradás érzése és felelőssége?
- Kiktől számíthatnak segítségre a feladatellátás során?
- Mennyire becsülik meg munkájukat a helyiek?
- Ismerik-e településeik adottságait, értékeit?
- Élhetőnek tartják-e településüket?

A kutatás célcsoportja a vármegye közösségi szintereiben közművelődési feladatellátást végző szakember, végzettség hiányában munkatárs.

A vizsgálat 164 visszajelzést analizált, amelyből írásos és grafikonokkal kiegészített ppt előadás készült.

Kassai Bálint Gergely - Schiller Emese

Munkahelyi informális tanulási mechanizmusok a toborzói gyakorlatban: az MI megjelenése az adatkultúrában tükrében

Kulcsszavak: munkahelyi informális tanulás; toborzási szakemberek; mesterséges intelligencia; adatkultúra; diskurzusanalízis

A kutatás a munkahelyi informális tanulási folyamatok feltárására irányul egy budapesti fejvadász cég három toborzási divíziójában: a Műszaki, az IT és a Corporate-SSC területen. A vizsgálat egy korábbi TDK-dolgozaton alapszik (Kassai, 2025), és kvalitatív módszertani megközelítéssel valósult meg. Központjában azok a tényezők álltak, amelyek elősegítik az informális tudásszerzést, a szakmai fejlődést és a tudásmegosztást a toborzói munkakörnyezetben.

Az adatgyűjtés fókuszcsoporthoz tartozó interjúkkal történt, az elemzéshez pedig ATLAS.ti CAQDAS-szoftvert alkalmaztunk. A vizsgálat a kollaboráció, a feedback-mechanizmusok, a tapasztalatmegosztás és a mindennapi munkavégzés során kialakuló tanulási helyzetek szerepét elemezte. Az eredmények feltárták a három divízió közötti strukturális hasonlóságokat és eltéréseket, különösen a tudásáramlás és a tanulási gyakorlatok szempontjából.

A kutatás során az MI térnyeréséhez kapcsolódóan előkerült az adatkultúra kérdése is az informális tudásszerzés és tudásmegosztás területén. Ez rámutat arra, hogy a toborzók szakmai fejlődésében egyre fontosabbá válik az adatok értelmezésének, kritikus kezelésének és gyakorlati felhasználásának képessége.

Az eredmények hozzájárultak a vizsgált szervezet munkahelyi tanulást támogató szervezetfejlesztési stratégiáinak, valamint a belső tudásmegosztási kultúrájának tudatosabb fejlesztéséhez.

Kelemen Gabriella – Kuthy-Megyesi Judit – Nagyné Szűcs Andrea – Pintérné Lázok Orsolya

Inklúziós Módszertani Támogató Program

Kulcsszavak: méltányosság, inklúzió, oktatás, református

A Magyarországi Református Egyház az elérni kívánt jövőkép érdekében időről időre megalkotja azokat a stratégiai célokat, amelyek megfelelő alapokat biztosítanak az egyház működéséhez. Előadásunkban a Református Pedagógiai Intézet (RPI) által 2025-ben életre hívott Református Köznevelési Inklúziós Módszertani Támogató Program (IMTP) bemutatására, valamint a programhoz kapcsolódó, az inklúziós jellemzők helyzetfeltárását célzó kutatási tevékenység első lépéseinek ismertetésére vállalkozunk. A református oktatás területén kiemelt figyelmet kapott az eredményes és méltányos köznevelés, amely a Református Oktatási Stratégiának is kiemelt része lett. A stratégia mentén az IMTP olyan inkluzív, méltányos, magas minőségű oktatási rendszer kialakítását szorgalmazza, amely minden tanuló fejlődését hatékonyan, a szükséges módszertani megújulások mentén támogatja. A célok gyakorlati megvalósulását segíti a létrehozott munkacsoport, amelynek intézményi tevékenysége az inkluzivitás módszertanának (tanórai és tanórán kívüli) beépüléséhez és kiterjesztéséhez járulhat hozzá. A szakmai munka egyik első lépése az ötéves (2026-2030) fejlesztést előkészítő munka- és fejlesztési terv megalkotása, majd a kapcsolódó kutatási tevékenység (helyzetfeltárás) elindítása volt. A kutatás az Inclusive Excellence (IE) modell, illetve az inklúziós modell (adaptációja) alapján (vö. Booth & Ainscow, 2011) valósul meg 2026 második negyedében.

Kerülő Judit

Kulturális szakemberképzés 50 éve a Nyíregyházi Egyetemen

Kulcsszavak: kulturális szakemberképzés; felsőoktatás; Nyíregyházi Egyetem; képzéstörténet; intézményi megújulás

A Nyíregyházi Egyetem elődintézményében a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán 1975-ben indult el a kulturális szakemberképzés. Az azóta eltelt 50 év legfontosabb állomásait, eredményeit, kihívásait foglalja össze a szerző, aki 1976-tól, kezdetben hallgatóként, majd oktatóként, később a szakemberképzésért felelős intézmény vezetőjeként élte végig ezt az időszakot. Az előadás azt a folyamatos változási, megújulási folyamatot elemzi, amely a magyarországi kulturális szakemberképzést jellemezte és jellemzi ma is.

Korcsok Norbert

A mesterséges intelligencia szerepe és lehetőségei a közösség szervezésben, közművelődésben

Kulcsszavak: közművelődés, mesterséges intelligencia, MI, kutatás

Közösség szervezés szakos hallgatóként kutattam a mesterséges intelligencia szerepét és jelenlétét a közművelődési szakmában. Kutatásom során kombinált (mixed-method) kutatási stratégiát alkalmaztam. Egyrészt online kérdőíves technikával, kifejezetten közművelődési szakemberek körében végeztem, másrészt interjúkat készítettem a szakmában dolgozókkal. Interjúimban különböző életkorú és más- más területen dolgozó szakembereket szólaltattam meg. A kutatás eredményeit, sajátosságait mutatom be előadásomban.

Kovács Henriett Kíra

Humán fókusz: A közösségsszervezés jövője a STEM árnyékában

Kulcsszavak: Közösségsszervezés, STEM dominancia, Felsőoktatási szakrangsorok, Társadalmi stigmatizáció

Képes-e megőrizni presztízst a közösségsszervezés egy olyan felsőoktatási környezetben, amelyet a gazdaságpolitikai nyomás révén egyre inkább a STEM területek dominálnak? Kutatásomban arra keresem a választ, hogy a STEM területek gazdaságpolitikai nyomása és népszerűsége valóban háttérbe szorítja-e az olyan társadalomtudományi képzéseket, mint a közösségsszervezés.

Az egyetemi rangsorok és a felvételi trendek elemzése rávilágít egy aggasztó diszciplináris eltolódásra, amely a humán szakok társadalmi stigmatizációjához vezet. Kutatásom azonban nem áll meg a problémafeltárásnál: célom, olyan gyakorlati megoldások felvázolása, amelyekkel kiegyensúlyozható a szakrangsor. Megmutatom, hogy az interdiszciplináris projektek, pályaorientáció fejlesztése vagy akár a SROI módszertan miként adhat új, versenyképes identitást Durkó Mátyás örökségének a 21. században.

Kovács Rebeka

Magyar vonatkozású szektorközi projektek strukturális elemzése a Kreatív Európa program 2021–2027-es ciklusában

Kulcsszavak: Európai Unió, kultúrpolitika, Kreatív Európa program, kulturális és kreatív iparágak (KKI), digitális paradigmaváltás, szektorközi együttműködés, magyar projektek, Throsby modell

A poszterbemutató az Európai Unió kultúrpolitikájának fejlődéstörténetét és finanszírozási rendszerét elemzi, kiemelt figyelmet fordítva a Kreatív Európa program 2021–2027-es ciklusára. A vizsgálat központi kérdése, hogy az uniós stratégiai célkitűzések miként adaptálhatók a gyakorlatba, és hogyan képesek orvosolni a kulturális és kreatív ágazat (KKI) strukturális gyengeségeit. Az elméleti keretrendszer tisztázza a kultúrpolitika és kultúrafinanszírozás alapfogalmait, valamint a szektor meghatározó tudományos modelljeit, úgymint David Throsby koncentrikus körök modelljét, John Howkins szellemi tulajdon alapú megközelítését és az UNCTAD globális osztályozását.

A kutatás gyakorlati egysége a program szektorközi (cross-sectoral) ágára fókuszál, amely az innovatív, ágazatokon átívelő megoldásokat támogatja. A poszteren kilenc, már befejezett magyarországi projekt kvalitatív elemzése látható a 2026-os állapotok tükrében. A vizsgált kezdeményezések között szerepel a transznacionális újságírói együttműködést megvalósító European Focus, a biztonságpolitikai fókuszú TEFI, valamint a technológiai innovációt képviselő Escape Fake 2.0 és a Panodysey.

Az eredmények rávilágítanak, hogy a magyar projektek szervesen illeszkednek az EU stratégiai célkitűzéseivel, különösen a dezinformáció elleni küzdelem, a digitális paradigmaváltás és a médiaműveltség területén. Az elemzés igazolja, hogy bár a társfinanszírozási elv komoly anyagi terhet ró a hazai szereplőkre, az uniós források katalizátorként segítik a modern technológiák (AR, blokklánc, podcast) integrálását és a nemzetközi hálózatépítést. A kutatás konklúziója szerint a Kreatív Európa program ezen ága alapvető fontosságú a hazai kulturális ökoszisztéma rezilienciájának és hosszú távú versenyképességének megőrzésében.

Kun Zsófia

„KEZDŐ VAGYOK! – SEGÍTSÉG!” – Teljesítménynövelés a coaching eszköztárával a közművelődés területén

Kulcsszavak: coach, közművelődés, segítségkérés

A kutatásom célja, az volt, hogy bemutassak egy coaching folyamatot, egy olyan közművelődési szakemberen keresztül, aki az 50-es éveiben került egy közösségi színtérbe, továbbá a jogszabályok változása miatt a felsőfokú képzésbe is be kellett iratkoznia. A dolgozat sorra veszi a coaching folyamat fázisait, tudományos háttérét, majd a feldolgozott szakirodalom alapján dolgozom fel a coaching ülések folyamatát, továbbá egy kis kutatással is összehasonlítom a folyamatot.

A projektterv célja, hogy segítséget és útmutatást tudjak nyújtani ezen ügyfél számára abban, hogy igen is 50 évesen is lehetek „újra kezdő”.

Maga a dolgozat pedig a Bács-Kiskun vármegyei kutatás által képet adott arról, hogy a közművelődésben dolgozók mikor, kitől és hogyan mernek segítséget kérni egy-egy témakörben. Általában a kistelepüléseken egyszemélyes színterekről beszélünk, akik szomjaznak arra, hogy egy-egy hozzá hasonló szakemberrel megoszthassa ötleteid, tudását vagy éppen feltegye kérdéseit. A szakdolgozatomban erre is próbáltam kitérni, hogy mint egy személyes kapcsolat által mit látok, továbbá a kérdőív alapján milyen értékek érkeztek be.

Kupa Judit

*BST – Kiegyensúlyozott Készségfejlesztő Tréning: Algoritmikus gondolkodás fejlesztése
kisgyermekkorban digitális és innovatív módszerekkel*

Kulcsszavak: Kisgyermekkorai nevelés, algoritmikus gondolkodás, kiegyensúlyozott készségfejlesztő tréning, kognitív fejlődés, digitális pedagógia

Absztrakt:

A BST – Kiegyensúlyozott Készségfejlesztő Tréning játékos, digitálisan támogatott tevékenységeken keresztül fejleszti a kisgyermekkorai algoritmikus gondolkodást, figyelmet és memóriát. Szoftveres, valamint strukturált csoportos és egyéni feladatok alkalmazásával három hónap alatt mérhető fejlődés volt megfigyelhető, ami reprodukálható, bizonyítékokon alapuló pedagógiai innovációt igazol.

Bevezetés

A Balanced Skills Training, röviden BST program célja a kisgyermekkorai kognitív készségek fejlesztése, beleértve a problémamegoldást, a figyelmet és a memóriát, játékos, digitálisan támogatott és módszertanilag innovatív tevékenységek segítségével. A program Kupa Judit algoritmikus gondolkodásfejlesztő tevékenységprotokollján alapul, amelynek eredményeit lektorált egyetemi publikáció dokumentálja.

A program hatékonyságát intervenció és kontrollcsoportok három hónapon át tartó összehasonlításával igazolták, amely mérhető fejlődést mutatott a problémamegoldó és algoritmikus készségek terén. A kutatás jelentős különbségeket azonosított a gyermekek algoritmikus gondolkodási képességében, ami közvetlenül befolyásolja a problémamegoldás sebességét és hatékonyságát. A BST úgy lett kialakítva, hogy tipikus óvodai és otthoni környezetben is reprodukálható legyen, és könnyen hozzáférhető eszközöket integráljon a széles körű alkalmazhatóság érdekében.

Minden BST-foglalkozás rövid asztali bemelegítő játékokkal kezdődik, amelyeket nagymozgásos és csoportos tevékenységek követnek, történetekbe vagy kalandokba ágyazva. A kezdeti egyéni felmérés személyre szabott fejlesztést tesz lehetővé, miközben a csoportos tevékenységek minden gyermek tempójához és készségszintjéhez igazodnak. A fejlődés folyamatos nyomon követése digitális tesztszoftver segítségével történik, amely objektív módon méri az algoritmikus gondolkodást és a kapcsolódó kognitív készségeket, írás-olvasási készség vagy előzetes speciális tudás nélkül.

Ez az előadás a BST-t bizonyítékokon alapuló, digitálisan támogatott pedagógiai innovációként mutatja be, amely összekapcsolja a kisgyermekkorai készségfejlesztést a modern oktatástechnológiával. Az előadás célközönsége pedagógusokból, neveléstudományi kutatókból és oktatástechnológiai fejlesztőkből áll, elősegítve az interdiszciplináris párbeszédet és a gyakorlati megvalósítási stratégiák kidolgozását a korai tanulás területén.

Bővebben a kutatásról

Az algoritmikus gondolkodás alapvető kognitív készség, amely lehetővé teszi a gyermekek számára a tervezést, a lépések sorrendbe rendezését és a problémák hatékony megoldását. E készségek korai gyermekkori fejlesztése összefüggésbe hozható a jobb problémamegoldó képességgel, a logikus gondolkodással és az általános tanulmányi teljesítménnyel. Korábbi kutatások rámutattak arra, hogy már korai tanulási környezetben is jelentős különbségek figyelhetők meg a gyermekek között abban, hogyan képesek algoritmusokat felépíteni és alkalmazni, ami hatással van a strukturált feladatok elvégzésének hatékonyságára. A BST – Balanced Skills Training program ezekre a felismerésekre építve strukturált, játékos és digitálisan támogatott tevékenységeket kínál, amelyek célja az algoritmikus gondolkodás fejlesztése már kisgyermekkoról.

A vizsgálat a 3–6 éves óvodáskorú gyermekek algoritmikus gondolkodási készségeinek fejlesztésére és mérésére összpontosít. A kutatás abból a megfigyelésből indult ki, hogy a gyermekek jelentősen különböznek abban, milyen hatékonyan értik meg az összetett utasításokat, hogyan szervezik meg a problémamegoldás lépéseit, és mennyire önállóan képesek feladatokat elvégezni. E különbségek vizsgálatához digitális tesztszoftvert alkalmaztak, amely lehetővé teszi az algoritmikus gondolkodás objektív és kvantitatív mérését olvasási vagy íráskészség nélkül. A vizsgálatban két óvodai csoport vett részt: az egyik csoport rendszeres, rövid, célzott fejlesztő tevékenységekben vett részt, míg a másik kontrollcsoportként működött. Az intervenció célja nem csupán az algoritmikus gondolkodás támogatása volt, hanem olyan kapcsolódó kognitív területek erősítése is, mint a feldolgozási kapacitás, a munkamemória, a térbeli vizualizáció, az alapvető matematikai gondolkodás és a szövegértés. A tevékenységeket úgy tervezték meg, hogy természetes módon illeszkedjenek a mindennapi óvodai rutinokba, könnyen hozzáférhető és reprodukálható eszközök felhasználásával. Három hónap elteltével mindkét csoportot ugyanazzal a digitális tesztrendszerrel mérték fel újra, ami lehetővé tette a fejlesztő és kontrollcsoport összehasonlítását, valamint betekintést nyújtott a strukturált, játék alapú tevékenységek lehetséges hatékonyságába a kisgyermekkor kognitív fejlődés területén.

Az első felmérést 2022 januárjának elején végezték el két egymást követő napon, két óvodai csoporttal /N=19 fő csoportonként/. A teljesítménypontszámokat százalékban számították ki és vizualizálták, ami azt mutatta, hogy mindkét csoport hasonló eredményeket ért el: a kontrollcsoport átlaga 50%, az intervenció csoporté pedig 53% volt. A feladatok elvégzéséhez szükséges időt szintén elemezték, és a két csoportban szinte párhuzamos tendenciák mutatkoztak. A második felmérés során minden gyermeknél mérték a kattintások közötti időtartamokat és a teljesítési időket, lehetővé téve a hatékonyság és a válaszmintázatok részletes összehasonlítását. Az eredmények azt mutatják, hogy a kezdeti hasonlóságok ellenére a kísérleti csoportban alkalmazott célzott, rövid és reprodukálható fejlesztő foglalkozások idővel mérhető javulást eredményeztek az algoritmikus gondolkodásban és a kapcsolódó kognitív készségekben, igazolva a BST program hatékonyságát kontrollált körülmények között.

Eredmények

Az intervenció és kontrollcsoport három hónapon át tartó összehasonlító elemzése mérhető fejlődést mutatott a programban részt vevő gyermekek problémamegoldó és algoritmikus gondolkodási képességeiben. A digitális tesztszoftverből származó adatok statisztikailag szignifikáns javulást igazoltak, alátámasztva a célzott, rövid időtartamú és reprodukálható tevékenységek hatékonyságát tipikus oktatási környezetben.

Módszertan

Az intervenciós és kontrollcsoport három hónapon át tartó összehasonlító elemzése mérhető fejlődést mutatott a programban részt vevő gyermekek problémamegoldó és algoritmikus gondolkodási képességeiben. A digitális tesztszoftverből származó adatok statisztikailag szignifikáns javulást igazoltak, alátámasztva a célzott, rövid időtartamú és reprodukálható tevékenységek hatékonyságát tipikus oktatási környezetben.

Összefoglalva

A BST program jól szemlélteti a digitális eszközök és az innovatív pedagógiai megközelítések gyakorlati integrációját. Reprodukálhatósága és adaptálhatósága relevánssá teszi a kisgyermekkorú nevelés számára, támogatva a pedagógusokat és az oktatástechnológiai fejlesztőket hatékony tanulási környezetek kialakításában. Az eredmények hangsúlyozzák az algoritmikus gondolkodás mint alapvető kognitív készség jelentőségét, és bizonyítják, hogy a strukturált, játék alapú intervenciók mérhető fejlődést eredményezhetnek a kisgyermekek körében.

A BST – Balanced Skills Training tudományosan megalapozott megközelítést kínál az algoritmikus gondolkodás kisgyermekkorú fejlesztésére. A digitális mérés, az egyéni és csoportos tevékenységek, valamint a játék alapú módszertan kombinációja hatékony készségfejlesztést támogat. A jövőbeni kutatások kiterjeszthetik a résztvevők körét, vizsgálhatják a hosszú távú eredményeket, valamint feltárhatják a digitális oktatási platformokkal való további integráció lehetőségeit.

Források

1. Amorim, Cláudio (2005): Beyond Algorithmic Thinking: An Old New Challenge for Science Education. Eighth International History, Philosophy, Sociology & Science Teaching Conference, University of Leeds, England
2. Cormen, Thomas H., Leiserson, Charles E., Rivest, Ronald L., Stein, Clifford (2001): Introduction to Algorithms. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts
3. Fodor Richárd, Karainé Gombocz Orsolya, Miklós Ágnes Kata (2021, szerk.): Pedagógiai változások – a változás pedagógiája III. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest
4. Göncziné Kapros Katalin (2011): Algoritmikus gondolkodás és fejlesztésének lehetőségei, Eszterházy Károly Főiskola, Eger
5. Geary, D. C. (1995): Reflections of evolutions and culture in children's cognition - implications for mathematical development and instruction. American Psychologist, 50. 1. sz. 24–37.
6. Molnár Gyöngyvér (2012): A problémamegoldó gondolkodás fejlődése: Az intelligencia és a szocioökonómia háttér befolyásoló hatása 3–11. évfolyamon. Magyar pedagógiai, 112. 1. sz. 41–58.
7. Szántó Sándor (2002): Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése általános iskolában. Új Pedagógiai Szemle, 52. 5. sz. 84–91.
8. Wynn, Karen (2000): Findings of Addition and Subtraction in Infants Are Robust and Consistent: Reply to Wakeley, Rivera, and Langer. Child Development, 71. 6. sz. 1535–1536

Kurucz Kleopátra - Diczkó Csenge

Kriminálandragógia

Kulcsszavak: börtönoktatás, börtöntanárok, kriminálandragógia

A jelen kutatás központi témája a büntetés-végrehajtási intézetekben zajló oktatás sajátos világa, valamint a börtönpedagógusok előtt álló szakmai kihívások és a mindennapi nehézségek feltárása. A tanulmány a magyarországi fejlődési folyamatok tükrében vizsgálja az oktatás, a nevelés és a reintegráció szerepét, bemutatva azt a szemléletváltást, amely a 20. század második felétől a tisztán represszív megközelítéstől a reszocializációt előtérbe helyező irányba mozdult el. Ebben a folyamatban kiemelt szerepet kap az elítéltek személyiségfejlesztése és a tanulásához való joguk sajátos érvényesülése, amelyet a kriminálandragógia interdiszciplináris tudományterülete alapoz meg elméleti és gyakorlati szinten. A vizsgálat módszertana kiterjed a fogvatartottak tanulási motivációjának elemzésére, valamint a börtönoktatás és a hagyományos iskolarendszer közötti markáns különbségek meghatározására, különös tekintettel a biztonsági protokollok oktatást korlátozó hatásaira. A kutatás keretében sor került a pedagógusok szerepének és a pályaelhagyás okainak elemzésére is, keresve a hatékonyabb börtönoktatást segítő lehetőségeket. A kutatás eredményei rámutatnak arra, hogy a pedagógusok célzott felkészítése és a támogató intézményi háttér megteremtése elengedhetetlen a fluktuáció csökkentéséhez. A tanulmány megállapítja, hogy az oktatás, a foglalkoztatás és a reintegrációs programok együttesen járulnak hozzá a bűnismétlés mérsékléséhez, bár ezek hatékonyságát jelentősen befolyásolják a különböző intézményi és társadalmi tényezők. Zárásként a dolgozat rögzíti, hogy a szakszerű oktatás és szakképzés a sikeres társadalmi visszailleszkedés és a bűnmegelőzés egyik legfontosabb eszköze a modern büntetés-végrehajtás keretei között.

Kuthy-Megyesi Judit

Kulturális tanulás Magyarország közművelődési intézményrendszerében

Kulcsszavak: kulturális tanulás, közművelődés, kulturális központ, művelődési központ, Agora, kulturális tőke, társadalmi tőke

A poszter a kulturális tanulás hazai jelenségét mutatja be a közművelődési alapszolgáltatások alapján legkiemelkedőbb intézményi jellemzőkkel bíró kulturális központokban/Agorákban, illetve a művelődési központokban (N=197).

Kutatásunkat (2019-2023) a feltáró jellegű eredmények tükrében ismertetjük. Vizsgálatunkban kevert módszertan alkalmazó mérési tevékenységeket végeztünk a hazai közművelődési intézmények célközönsége, tevékenység- és intézményrendszere megismerése (K1), a humánerőforrás-bázis bemutatása (K2), a formális és informális kapcsolati háló jellemzése (K3), az univerzális és lokális jellemzők feltárása (K4), illetve a kulturális tőke és a társadalmi tőke vonatkozásában feltételezett hátránykompenzáló funkciójának vizsgálata (K5) céljából. Alkalmazott mérési tevékenységeink: statisztikai másodelemzés, strukturált háttérkérdőíves vizsgálat, dokumentumelemzés és interjú vizsgálat.

Eredményeink tükrében a tanulási tevékenységek során megvalósul a tőkeinvestálás, a vizsgált intézmények emberi erőforrásában mind teljes munkaidős foglalkoztatás, a feladatkörök közötti átjárhatóság és a fluktuáció egyaránt jellemző. Az intézmények szakmai működésében kiemelkedő a szerepe az informális partneri hálóknak, illetve a vezetők személyközi kapcsolatainak. Az szolgáltatások kétpólusú tartalmi struktúra szerint írhatók le, amelyekben univerzális és lokális sajátosságok is megtalálhatók. Az Alföld és Észak, illetve a Dunántúl nagyrégiók között a szolgáltatások különbözősége azonosítható a direkt szakmai feladatellátás és a közvetett szerepvállalás mentén. Kutatásunkban a fentiek mellett a hátrányos helyzetű csoportok intézményhasználatát is elemeztük.

Lanczendorfer Zsuzsanna

Egy reformkori győri lokálpatrióta, Ecker János közszolgálat

Kulcsszavak: települési érték, egyéniségvizsgálat, ego-dokumentum elemzés, Ecker János közhasznú tevékenysége

Az előadás célja a ma már kevésbé ismert Ecker János (1788–1852) kereskedő, városi tisztviselő, győri lokálpatrióta bemutatása, aki sokat tett Győr város ipari, kereskedelmi fejlődéséért, segítette városa zenei és színházi életét. 1836-ban ő választotta meg Széchenyi Istvánt a város díszpolgárává. Ecker János híres német nyelven írt naplóiról, színházkritikáiról, közművelődési, és szociális, egészségügyi tevékenységéről. Szülőháza mellett – Győr, Kazinczy utca 20. ahol emléktábla is látható – sok időt töltött ménfői birtokán is. Ez az egykori nyaraló, az úgynevezett Ecker-villa Győr-Ménfőcsanak ismert helytörténeti értéke, a magyar klasszicizmus kiemelkedő vidéki alkotása. Az épület különlegességét a máig épségben fennmaradt borospince adja, amelynek alaprajza az építető monogramját, E J betűket formázza. A győri házban és a vidéki kúriában Győr kulturális és politikai elitjének több jeles egyénisége, hazai és külföldi művészvendégek (Anton Rubinstein, Eduárd Heindl, Liszt Ferenc) is megfordultak, tehát ezek az épületek, a reformkor szellemi találkozóhelyei is voltak. 1983 óta országos jelentőségű ménfői műemlék, – Ecker János naplói (2021) – után, 2024-ben bekerült a Győri Értéktárba. Az előadás bemutatja Ecker János közszolgálatának területeit, kulturális eredményeit, és az előadó újabb kutatásait (pl.: Ecker-freskó megtalálása, ego-dokumentumok feltárása). Kitér a ménfői építészeti érték közösségi hasznosításának (oktatási, művelődési, turisztikai) lehetőségeire is.

Lehotai Zsófia

Börtön falain túl: a börtönoktatás szerepe és nemzetközi összehasonlítása

Kulcsszavak: kriminálandragógia, börtönnevelés, reszocializáció, társadalmi reintegráció

A kutatás célja a magyar büntetés-végrehajtási intézetekben megvalósuló oktatási és képzési tevékenységek bemutatása, valamint ezek nemzetközi összehasonlító elemzése. A vizsgálat szekunder kutatás keretében, szakirodalmi áttekintés és dokumentumelemzés módszerével valósult meg, hazai és európai szakpolitikai dokumentumok és tudományos publikációk feldolgozására építve.

Az elemzés feltárja a hazai börtönoktatási rendszer főbb jellemzőit, beleértve az alapfokú, középfokú és szakképzési programokat, valamint azok intézményi kereteit. A vizsgált országok gyakorlatával való összehasonlítás rámutat a különböző rendszerek közötti eltérésekre és hasonlóságokra, különös tekintettel az oktatás hozzáférhetőségére, szervezettségére és reintegrációs szerepére.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a magyar börtönoktatási rendszer számos ponton illeszkedik az európai tendenciákhoz, ugyanakkor a programok hatékonysága nagymértékben függ azok intézményi beágyazottságától és a fogvatartottak tanulási szükségleteihez való alkalmazkodás mértékétől.

Lember Marcell

Felnőttképzés a büntetés-végrehajtásban – kriminálandragógiai megközelítés

Kulcsszavak: börtönoktatás, reintegráció, kriminálandragógia

A poszter a kriminálandragógia kialakulását, fogalmi kereteit és magyarországi sajátosságait mutatja be. A kutatás célja, hogy feltárja a terület elméleti alapjait, valamint rámutasson a fogalomhasználat és értelmezések sokszínűségére. A dolgozat módszertanát elsősorban szakirodalmi elemzés képezi, amely során a téma meghatározó hazai és nemzetközi szakértőinek munkáit hasonlítom össze, kiemelve az eltérő megközelítéseket és értelmezési kereteket. Emellett részletesen vizsgálom a kriminálandragógia jogszabályi háttérét Magyarországon, különös tekintettel a büntetés-végrehajtásban megvalósuló oktató és nevelő tevékenységekre. Az elemzés kiterjed a különböző programok és beavatkozási formák bemutatására, valamint az ezen a területen jelentkező strukturális és módszertani nehézségekre. A kutatás rámutat arra, hogy a kriminálandragógia fontos szerepet tölt be a reintegráció támogatásában, ugyanakkor alkalmazása számos kihívással jár a gyakorlatban.

Lengyel Emese

Kiadói struktúrák és magyar jelenlét az „Arts and Humanities” területén: a Scopus-adatbázis 2025-ös folyóirat-lefedettségének elemzése

Kulcsszavak: bölcsészettudomány, művészetek, művészettudomány, rangsorok, Scopus, tudománymetria

A nemzetközi bibliográfiai metaadatokat és bibliometriai adatokat tartalmazó adatbázisok, különösen az Elsevier Scopus adatbázisa, meghatározó szerepet játszanak a tudományos láthatóság alakításában, mivel nemcsak a publikációs teljesítményt tükrözik, hanem a tudományos kommunikáció intézményi kereteit is strukturálják (Baas et al. 2020). Az „Arts and Humanities” [művészetek és humántudományok] – magyar nyelven inkább a művészetek és a bölcsészettudományok tudományterületek – területén ez különösen releváns lehet, hiszen a publikációs gyakorlatok és a nyelvi sokszínűség eltérő mintázatokat eredményeznek más tudományterületekhez képest.

A témához kapcsolódó hazai előzményt jelent Sasvári Péter és Urbanovics Anna (Sasvári – Urbanovics 2024) vizsgálata, amely a Scopus által indexált összes magyar kiadású folyóirat helyzetét térképezte fel, és megállapította, hogy Magyarország a visegrádi országok közül lakosságához viszonyítva a legkevesebb hazai folyóiratot adja ki, a bölcsész- és társadalomtudományokkal foglalkozó lapok pedig csupán kis hányada van jelen az adatbázisban. Jelen kutatás a Scopus forráslistájának 2025-ös verziójára épül, amelyből az „Arts and Humanities” kategóriába sorolt folyóiratok kerültek kiválasztásra.

Az előadás célja az „Arts and Humanities” területén – az Elsevier Scopus adatbázisa által 2025-ben indexált folyóiratok kiadási struktúrájának feltérképezése, valamint annak bemutatása, hogy ezen struktúrán belül milyen mértékben és milyen formában jelennek meg a magyar folyóiratok.

Az elemzés három fő kérdésre fókuszál: (1) milyen típusú kiadók – nemzetközi nagykiadók, egyetemi kiadók, valamint kisebb, regionális szereplők – vannak jelen a vizsgált folyóiratok körében; (2) milyen arányban képviseltetik magukat a magyar kiadású folyóiratok a Scopus által indexált „Arts and Humanities” mezőben; valamint (3) a magyar folyóiratok milyen kiadási környezetben jelennek meg a nemzetközi struktúrán belül.

Az előadás nem a tudományos teljesítmény értékelésére, hanem a tudományos láthatóság intézményi feltételeinek bemutatására irányul. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak annak megértéséhez, hogy a nemzetközi adatbázisokban megjelenő tudományos jelenlét milyen szervezeti és kiadási keretek között formálódik, különös tekintettel a kisebb, regionális tudományos közösségek – így a magyar folyóiratok – pozíciójára.

Márkus Edina

Tőkeelméletek és karrier – társadalmi erőforrások szerepe a munka világában

Kulcsszavak: tőkeelméletek, társadalmi erőforrások, karrier

A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a klasszikus és kortárs tőkeelméletek miként járulnak hozzá a karrierfolyamatok mélyebb megértéséhez a változékony, bizonytalan és komplex (VUCA) munkaerőpiaci környezetben. A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy a kulturális és társadalmi tőke milyen módon befolyásolja az egyéni karrierutakat, különös tekintettel a kapcsolati hálók és a szakmai mobilitás összefüggéseire.

Az elemzés elméleti-szintetizáló megközelítést alkalmaz, elsősorban Pierre Bourdieu, James Coleman, Robert Putnam és Mark Granovetter munkáira támaszkodva. A különböző tőkeformák (kulturális, társadalmi) és a hálózati struktúrák összevetése lehetővé teszi a karrier, mint társadalmilag beágyazott folyamat értelmezését.

Az eredmények rámutatnak, hogy a karrier nem pusztán egyéni teljesítmény eredménye, hanem jelentős mértékben függ a kapcsolati erőforrásoktól és azok minőségétől. Kiemelt szerepet kapnak a gyenge kötések és az úgynevezett „bridging” kapcsolatok, amelyek új információkhoz és lehetőségekhez biztosítanak hozzáférést. A vizsgálat hangsúlyozza, hogy a sikeres karrierépítés a különböző tőkeformák tudatos mobilizálását és átváltását feltételezi.

A tanulmány hozzájárul a karrierkutatás társadalomelméleti megalapozásához, és gyakorlati következtetéseket is kínál a felsőoktatás és a pályaszocializáció számára.

Máté Petra - Juhász Erika

Kulturális örökség, mint identitás- és turizmusformáló erő Békéscsabán

Kulcsszavak: kulturális örökség, hungarikum, turizmus, Békéscsaba

A kulturális örökségek jelentős szerepet játszanak a nemzeti identitás formálásában és a turizmus hajtóerejét jelentik hazánkban. Kutatásomban azt vizsgáltam, hogy a békéscsabai lakosok mennyire vannak tisztában a kulturális örökség fogalmával, miként vélekednek városuk turisztikai vonzerejéről, és az értékek jelenléte mennyire befolyásolja utazási szokásaikat. Céloom, hogy kutatásom eredményei egyrészt egy átfogó, aktuális helyzetképet nyújtsanak a békéscsabai lakosok kultúrafogyasztási és intézménylátogatási szokásairól, másrészt támpontot adjanak a helyi intézményeknek a turizmus fellendítéséhez. A célkitűzések elérése érdekében kevert módszertant alkalmaztam: egy 138 fős kvantitatív online kérdőíves felmérést végeztem a lakosság körében, melyet Sente Bélával, a város kulturális életének kiemelkedő szakemberével készített kvalitatív mélyinterjúval egészítettem ki. A kutatás főbb eredményei rámutattak egyfajta kettősségre: bár a helyiek erős lokálpatriotizmussal és értékismerettel rendelkeznek, hagyományőrzésük sok esetben passzív. A város vonzerejét toronymagasan a Csabai kolbász és a Munkácsy Negyed adja, a legfőbb turisztikai húzóerőnek pedig egyértelműen a helyi gasztronómiát tartják. A fiatalabb generáció kulturális kikapcsolódás céljából mégis gyakran elutazik. A felmérés igazolta, hogy a megtartóerő növeléséhez a meglévő értékek újfajta megközelítésére, jobb online marketingre és interaktív, élményalapú programokra van szükség a jövőben.

Máté-Szabó Barbara

A szakmai tanárképzés, mint pályakorrekciós lehetőség – hallgatói motivációk és karrierelképzelések

Kulcsszavak: szakmai tanárképzés, pályakorrekció, motiváció

Az előadás célja annak feltárása, hogy a szakmai tanárképzésben részt vevő hallgatók milyen pályaválasztási, pályakorrekciós és karrierépítési motivációkkal lépnek be a képzésbe. A vizsgálat külön figyelmet fordít arra, hogy a képzés miként értelmezhető másodkarrieres belépési pontként a pedagóguspálya felé.

A kutatás kérdőíves adatfelvétel keretében zajlott 2020-ban. 4 hazai felsőoktatási intézményben szakmai tanárképzésben (agrármérnök-tanár, egészségügyi tanár, közgazdász-tanár és mérnök-tanár) tanuló 215 főt vizsgáltunk.

Az eredmények alapján a szakmai tanárképzés a pályakorrekció többnyire tudatos döntésként jelenik meg, nem kényszerhelyzetként. A jövőbeli tervek között dominál a tanári pályán való elhelyezkedés, de gyakori a kettős karrierkép, ahol a hallgatók párhuzamosan kívánják fenntartani szakmai és pedagógiai tevékenységüket. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a szakmai tanárképzés fontos szerepet tölt be az életpályák közötti átmenet támogatásában. A képzésbe való belépés motivációi között meghatározó a tanári végzettség megszerzésének szükségessége (pl. már betöltött munkakör miatt), a jövőbeli tanári pályára való felkészülés, valamint a szakmai és személyes fejlődés igénye.

Összességében a szakmai tanárképzés olyan átmeneti állomásként értelmezhető, amely lehetőséget biztosít a korábbi szakmai életutak pedagógiai irányba történő újraértelmezésére, miközben támogatja a kettős (szakmai és tanári) karrierpályák kialakulását.

Máté-Szabó Barbara - Márkus Edina

Egy konferenciasorozat lenyomata – A Durkó-konferenciák tematikai térképe (2006-2024)

Kulcsszavak: Durkó Emlékkonferencia, közművelődés, felnőttképzés, diskurzus fejlődés

Az előadás a Durkó Mátyás Emlékkonferencia 2006 és 2024 közötti időszakának konferenciaprogramjait elemzi abból a célból, hogy feltárja a rendezvénysorozat tematikai csomópontjait, strukturális jellemzőit és azok időbeli változásait. A kutatás az archív programok és kapcsolódó dokumentumok tartalomelemzésére épül, amelynek során kvantitatív és kvalitatív szempontok együttes alkalmazásával került sor az előadások, poszterek és szekciók vizsgálatára.

Az elemzés rámutat, hogy a konferencia tematikája az indulástól kezdve szorosan kapcsolódik a közművelődés és a felnőttképzés kérdésköreihez, ugyanakkor az évek során egyre differenciáltabbá vált. A korai időszakot átfogó, rendszerszintű megközelítések jellemzik (pl. képzési rendszerek, nemzetnevelés), addig a későbbi években hangsúlyosabbá váltak a közösségi tanulás, a hálózatosodás, az innováció és a kortárs kihívások témái.

A statisztikai adatok alapján a konferencia volumene fokozatosan bővült, növekvő számú szekcióelőadással és változatos prezentációs formákkal, ami a tudományterület erősödő intézményesülését jelzi. A tematikai trendek érzékenyen követik a társadalmi és oktatáspolitikai változásokat, különösen a közösségi művelődés és a felnőttkori tanulás új formáinak megjelenését.

A vizsgálat hozzájárul a hazai andragógiai és művelődéstudományi diskurzus fejlődésének értelmezéséhez, valamint a konferenciasorozat tudományos szerepének és identitásának meghatározásához.

Miklósi Márta

Miért éppen a javítóintézet? – Tanárok és nevelők pályaválasztási motivációi egy kutatás tükrében

Kulcsszavak: javítóintézet; tanárok; nevelők; motiváció

A tanárok és nevelők motivációját több tényező befolyásolhatja, így például a stabil foglalkoztatás, a szakmai autonómia és a segítő szándék (Gorgol & Sponsler, 2011; Ryan & Deci, 2020). A javítóintézeti környezetben ezek az értékalapú motivációk különösen hangsúlyosak, mivel a pedagógusok és nevelők olyan tanulókkal dolgoznak, akiknél a személyes bevonódás és a segítő attitűd kiemelt jelentőségű (Wright et al., 2019).

2025 őszén kvalitatív kutatás részeként félig strukturált interjúk segítségével 32 tanárt és 22 nevelőt kérdeztem meg négy magyarországi javítóintézetben arról, mi motiválta őket arra, ebben a speciális közegben dolgozzanak. Előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, miért választották ezt a sajátos közeget munkahelyüknek.

Az interjúválaszokat a kutatás eredményeinek tükrében két fő csoportba sorolhatjuk, egyik részében az intrinzik, másik részében az extrinzik motiváció jelenik meg jellemzően. Az intrinzik motivációban megjelenik a segíteni akarás, az a kifejezett szándék, hogy szeretnek hasonló közegeből érkező gyerekekkel foglalkozni, illetve többen szakmai kihívás lehetőségét látták ebben a munkában. Számos interjúalanynál az extrinzik motiváció jelent meg, így nem belső elhatározásból fakadóan, hanem külső körülmények, lehetőségek, nyomás hatására jöttek javítóintézetbe dolgozni. Előadásomban részletesen bemutatom, milyen hasonlóságok, különbségek figyelhetők meg a két csoport, a tanárok és a nevelők között kutatásom első eredményeinek tükrében.

Miklósi Márta

*Ugyanaz a hivatás, eltérő közeg – a javítóintézeti oktatás sajátosságai a tanárok szemszögéből –
egy kvalitatív kutatás első eredményei*

Kulcsszavak: javítóintézet; oktatás; tanárok

A fiatalok bünelkövetők kortársaikhoz képest jellemzően gyengébb iskolai teljesítményt nyújtanak, sokan tanulási nehézségekkel és korábbi iskolai kudarcokkal érkeznek, miközben tanulási és pszichoszociális szempontból erősen heterogén csoportot alkotnak (Gemignani, 1994; Sedlak & McPherson, 2010; Thomsen & Wren, 2024; Walker et al., 2018). A pedagógiai munkát tovább nehezíti, hogy a javítóintézetek gyakran nem tudnak hagyományos iskolai környezetet biztosítani, így a pedagógusoknak sokszor egy térben, összevontan kell különböző korú és évfolyamú tanulókat oktatni.

2025 őszén kvalitatív kutatás részeként félig strukturált interjúk segítségével 32 tanárt kérdeztem meg négy magyarországi javítóintézetben arról, miben már javítóintézetben tanítani, miben tér el ez a munka a hagyományos iskolában folytatott pedagógiai munkától.

Az interjúválaszok alapján körvonalazódott, hogy számos eltérés fedezhető fel a hagyományos köznevelési rendszerben folytatott oktatási munkához képest, ezek a különbségek négy fő területen jelentek meg. A tanárok az oktatói munka folyamatának hagyományos iskolai környezettől való eltéréseire, a zárt környezet, a tananyag és a célcsoport sajátosságaira vonatkozóan fogalmazták meg véleményüket. Előadásomban részletesen bemutatom, milyen kihívásokat jelent a tanárok számára az, hogy jóval összetettebb, szigorúbb szabályok mentén szerveződő keretrendszerben kell a javítóintézeti pedagógusoknak folytatni oktat-nevelő munkájukat.

Miklósi Márta - Molnár Attila Károly - Magdalena Ondicová - Petra Krivosudska - Márton Sándor

The Educational and Cultural Rights of Prisoners in Three Slovak Prisons – A Quantitative Analysis

Kulcsszavak: prison research, Slovakia, education, cultural rights

One of the greatest challenges facing the Slovak correctional system is the high number of inmates, overcrowding, and the resulting lack of capacity (Nagy & Michaľov, 2020). The predominantly repressive approach to criminal policy further exacerbates tensions within institutions (Vráblová, 2022). In this environment, education and cultural activities are tools of paramount importance: they contribute to personal development, constructive use of time, and, in the long term, a reduction in recidivism.

In our research, we set out to examine learning and cultural activities by surveying inmates in three Slovak correctional facilities (n=452), specifically the prisons in Hrnčiarovce nad Parnou, Nitra-Chrenova, and Leopoldov. In our presentation, we examine the forms, motivations, and perceived effects of learning and cultural activities among inmates. The results show that prison education encompasses formal education, creative expression, vocational training, and social learning, contributing to both skill development and the support of socialization. Overall, the findings indicate that while prison education offers substantial benefits, its effectiveness is limited by financial, organizational, and technological shortcomings, and there are also variations in the programs and recreational opportunities offered by individual institutions.

Mócz Dóra

A projektek szerepe Közösségszervező szak oktatásában a Kodolányi János Egyetem gyakorlatában

Kulcsszavak: portfólió, projekt, kompetencia

A projektek szerepe a Közösségszervező szak oktatásában a Kodolányi János Egyetem gyakorlatában

A Kodolányi János Egyetemen Közösségszervező szakán a kezdetektől nagy hangsúlyt helyeztünk a biztos elméleti tudás átadása mellett a gyakorlatias képzés biztosítására. Az átadott tudás és a kialakítandó kompetenciák egymásra épülő ismeretkörök formájában alkotják a képzési programot és vezetik el a hallgatókat a záróvizsgáig.

Módszertanilag ezt az igényt napjainkban leginkább a projektfeladatok szolgálják, amelyek alkalmasak konkrét, szakmai feladatok gyakorlati megvalósítására. Ezzel a projekteket tartalmazó tárgyak esetében a számonkérés gyakorlata is módosul, hiszen az elméleti tudás mérése is a gyakorlati feladat megoldása során történik. A projekt segítségével a tanulás élményszerűvé válik, alkalmat ad a hallgatók számára a témakörben való elmélyülésre, és közvetlen tapasztalatot és sikerélményt szereznek a projekt eredményeképpen.

Előadásomban két projektet szeretnék bemutatni, a felnőttképzési tanácsadáshoz és a szaki portfólió elkészítéséhez kapcsolódó projekteket.

Molnár Anna Erzsébet

Megelevenedő történelem – kulturális élmények a hazai kastélyokban

Kulcsszavak: kastélyturizmus, kulturális élmények, interaktív interpretáció, Z generáció

Magyarországon számos kastély található, amelyek az utóbbi évek nagyszabású fejlesztései következtében a hazai örökségturizmus kiemelkedő attrakcióivá váltak. A felújított kastélyok széles kulturális programkínálattal, múzeumpedagógiai foglalkozásokkal, megújult belső terekkel, digitális és multimédiás eszközökkel várják a látogatókat. A kutatás arra keresi a választ, milyen szerepük lehet a modern korban ezeknek a történelmi jelentőségű épületeknek, illetve, hogyan lehet őket innovatív, kreatív és élményszerű módon bemutatni. A dolgozat általános célkitűzése, hogy feltárja a kastélyok turisztikai hasznosításának legfőbb aspektusait, külön kitérve az élményszerű bemutatás lehetséges formáira, továbbá, hogy ismertesse a keresleti oldal elvárásait különös tekintettel a Z generációra, az interpretációs technikákat és a kastélyokban átélhető kulturális élményeket. Kutatásomat egy hazai szakemberrel készített mélyinterjú, a kastélyok honlapjának tartalomelemzése és a Z generáció körében elvégzett kérdőíves felmérés adja. Arra jutottam, hogy a fiatalokat elsősorban az interaktív, digitális eszközöket is felhasználó múzeumi bemutatás ragadja meg, a látogatás során pedig különleges, egyedi kulturális élményeket keresnek. Eredményeim arra utalnak, hogy a kastélyok számára a turizmusba való bekapcsolás a legideálisabb hasznosítási forma, hiszen így válik láthatóvá és mindenki számára elérhetővé az örökségi érték.

Nagy Dorina Kata

*A kulturális célú civil szervezetek és a közművelődési intézmények együttműködése:
Összehasonlító kutatás két magyarországi vármegyében*

Kulcsszavak: kulturális célú civil szervezetek, nonprofit szektor, közművelődés, együttműködés

A kulturális célú civil szervezetek a nonprofit szektor egyik legnagyobb alszektort alkotják hazánkban, az ágazat szerepe azonban a közművelődési intézményrendszerben mindmáig kevésbé feltárt. Kutatásom és a jelen előadás abból az elméleti feltevésből indul ki, miszerint a civil-intézményi együttműködések nem csupán kiegészítő szerepet töltenek be, hanem a közművelődési feladatellátás strukturális elemeivé válhatnak.

A szisztematikus szakirodomelemzés módszerével, kulcsszavas kereséssel tártam fel és elemeztem a meghatározott adatbázisokban és folyóiratokban fellelhető releváns szakirodalmat, a kulturális alszektorttal kapcsolatos kutatások eredményeit is bemutattam.

A statisztikai másodelemzés elvégzéséhez a KSH nonprofit és a KultStat közművelődési adatbázisait használtam. Az eredmények azt mutatják, hogy a kulturális ágazat szervezetszáma és aránya is nőtt a teljes szektorhoz képest a vizsgált években (2009, 2014, 2019, 2024). A két lakónépességében hasonló, de eltérő adottságokkal rendelkező vármegye –az alföldi településszerkezetű Jász-Nagykun-Szolnok, valamint a gazdaságilag fejlettebb, a kulturális főváros (EKF) révén is fellendülésnek indult Veszprém– összehasonlítása rámutatott arra, hogy a térségi jellemzők szignifikánsan befolyásolják a nonprofit szervezetek számát és

A félig strukturált interjúk alanyait a vizsgált vármegyékben tevékenykedő kulturális célú civil szervezetek vezetői és közművelődési szakemberei adták. Tapasztalataik betekintést nyújtottak a civil-intézményi együttműködések mértékének és módozatainak megismerésébe, más szakemberek számára adaptálható jó gyakorlatok kerültek megfogalmazásra.

Nagy Noémi

A hazai nemzeti parkok oktatási tevékenysége, különös tekintettel a helyi társadalomra gyakorolt hatásra

Kulcsszavak: nemzeti park, felnőttképzés, felnőttnevelés

A környezeti nevelés napjainkban egyre nagyobb szerepet kap a fenntarthatósági kihívások és a klímaváltozás hatásainak erősödése miatt, ugyanakkor a szakirodalomban és a gyakorlatban is viszonylag kevés figyelem irányul a felnőtt korosztály környezeti nevelésére. Azonban a felnőttek mindennapi fogyasztási, életmódbeli döntéseikkel és társadalmi szerepvállalásukkal közvetlen, jelentős hatást gyakorolnak a környezet állapotára. A kutatás célja, hogy feltárja, milyen szerepet töltenek be a felnőttek környezeti nevelésében a hazai nemzeti parkok, milyen tanulási lehetőségeket kínálnak számukra, és ezek a programok milyen hatással vannak a helyi közösségekre. A kutatás módszertana dokumentumelemzésen és félig strukturált interjúk feldolgozásán alapul. Az elemzés kiterjedt a nemzeti park igazgatóságok nyilvános dokumentumaira, éves beszámolóira, valamint a környezeti nevelési tevékenységhez kapcsolódó programkínálatra.

Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a hazai nemzeti parkok felnőttek számára nyújtott környezeti nevelési tevékenysége elsősorban élményalapú, non-formális és informális tanulási keretek között valósul meg. A programok jelentős szerepet játszanak a szemléletformálásban, a környezettudatos magatartás kialakításában, a helyi identitás erősítésében, valamint a térségi gazdaság alakításában.

Nyilas Orsolya

50 éves a nyíregyházi kulturális szakemberképzés II. – Hagyomány, gyakorlat és jövőépítés

Kulcsszavak: közösségszervezés, gyakorlatorientált képzés, kompetencia

Az előadás a Nyíregyházi Egyetem egyik meghatározó képzésének, a közösségszervezés szaknak a fejlődéstörténetét és jelenkori módszertanát mutatja be, folytatva dr. Kerülő Judit előadását, aki a Nyíregyházi Egyetem jogelőd intézményének klasszikus népművelő- és művelődésszervező-képzését ismerteti.

A prezentáció központi eleme a gyakorlatorientált szemléletmód bemutatása, amely elengedhetetlen a modern kor igényeihez igazodó, komplex közösségszervezői hivatás megalapozásához. A nyíregyházi képzés sajátossága, hogy a hallgatók nem csupán elméleti ismereteket szereznek, hanem a régió kulcsfontosságú kulturális és civil intézményeivel szoros együttműködésben, „élő laboratóriumi” körülmények között sajátítják el a szakma fortélyait. A projektalapú oktatás és a szoros partnerkapcsolatok révén a hallgatók képessé válnak a láthatatlan társadalmi kötelek megerősítésére és valós közösségi értékteremtésre.

Hallgatóink véleményeit is tolmácsolva szeretném a közösségszervező hivatás társadalmi súlyát hangsúlyozni: a Nyíregyházi Egyetemen szerzett tudás nem marad az egyetem falai között, hanem az utcákon, a tereken és a helyi közösségekben válik láthatóvá, aktívan építve a jövő generációjának közösségeit.

Olasz Lajos

Történeti táj – spirituális nemzeti sors. Ferdinandy Mihály történelem- és nemzetszemlélete

Kulcsszavak: szellemtörténet, történeti táj, szentistváni állameszme, spirituális nemzeti sors

Ferdinandy Mihály a két világháború közötti magyar szellemtörténet jelentős, sokat publikáló, azóta viszont elfelejtett alakja volt, aki új utakat nyitott (lélektan, mítoszkutatás) a nemzeti múlt értelmezésében. Műveiben hangsúlyozta, hogy a történeti táj nem csupán passzív históriai háttér, hanem maga is aktív, spirituális történelemalakító tényező. A táj és a rajta élő népek kölcsönhatása sorsszerűen kijelöli e népek hivatását. Az etelközi törzsszövetség vagy a Szent István-i állam nem csupán racionális politikai konstrukció területek, erőforrások megszerzésére, megtartására, hanem a tájban rejlő spirituális szükségszerűség, genius loci megvalósítása. Az ősi nomád kozmikus szemléletet leképező honfoglalás kori magyar társadalmi rend nyelvek, népcsoportok feletti integráló jellege élt tovább Szent István államépítő munkájában, új formában, a keresztény univerzalizmus befogadásával. Ferdinandy munkássága, melyet sokan csak „regényes történetírásnak” minősítették, olyan új szempontokat vetett fel, melyek szélesítették a történeti kutatások látószögét.

Ördög Patrícia

A felnőttkori olvasás múltja és jelene Kunhegyes példáján keresztül

Kulcsszavak: olvasási szokások, könyvtárhasználat, felnőtt olvasók, digitális olvasás, olvasási motiváció

A kutatás központi kérdése, miként változott meg a könyvtár és az olvasás közösségi szerepe a történeti hagyományoktól egészen a mai digitális korszak kihívásaiig.

Az elemzés első felében áttekintem az újságolvasás kultúrtörténetét, különös tekintettel arra a folyamatra, amely során a hírek az értelmiségi rétegektől eljutottak az írástudatlan felnőttekhez. Ezt a történeti ívet állítom szembe a mai, digitális hírfogyasztási szokásokkal és a könyvtárak digitalizációs törekvéseivel. A vizsgálat fókuszában Kunhegyes áll: elemzem a történelmi tényezőket, amelyek elősegítették, hogy a felnőttekből rendszeres olvasók váljanak.

A kutatás empirikus részét egy saját szerkesztésű kérdőíves felmérés adja, amely a helyi felnőtt lakosság olvasási szokásait és könyvtárhasználatát térképezi fel. A konklúziók rávilágítanak az információszerzés paradigmaváltásaira, valamint a közösségi olvasóköri kezdeményezések fontosságára az élethosszig tartó tanulásban. Az eredmények igazolják, hogy a digitális térnyerés ellenére a könyvtár, mint fizikai és szociális tér továbbra is a helyi kulturális élet és a felnőttképzés megkerülhetetlen oszlopa marad.

Papp Veronika Csilla - Nagyné Farkas Kató

Heves vármegye értékeinek szerepe a közösségi művelődésben

Kulcsszavak: települési értéktár, helyi érték, értékfeltárás, együttműködés, közösségi hálózat

A témában készített poszter célja az, hogy bemutassa a helyi értékek közösségi művelődésben betöltött szerepét Heves vármegyében. A szakirodalmi áttekintés során a jogszabályi háttér és a módszertan került a fókuszba, illetve az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem és a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Vármegyei Igazgatóságának együttműködésének feltérképezése. A kutatás során kérdőíves felmérés készült a Heves vármegye településein dolgozó közművelődési szakemberekkel és a vármegyében található Értéktár Bizottságokkal. A felmérés arra kereste a választ, milyen módon kapcsolódik össze a települési közművelődés és az értékfeltárás, a helyi közművelődési szakembernek milyen szerepe van a folyamatokban, és hogyan tudnak építeni a helyi értékekre. A kutatás eredményei összevetésre kerültek azzal, hogy mely településeken vettek részt az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közösségsszervező szakos hallgatói a helyi értékek feltárásában, a helyi értéktár megújításában. Ezt az értékfeltáró programot szakmailag és módszertanilag a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Vármegyei Igazgatósága koordinálta. A hallgatók segítségével települési értéktárak jöttek létre, elindultak a helyi értékek megőrzésére és bemutatására szolgáló kezdeményezések. Az eredményeket vizsgálva elmondható, hogy a szakember részvétele fontos tényező, és ahol azonosították az értékek jelentőségét, ott tudatosan építenek rá.

Patkósné Hanesz Andrea - Bozsó Renáta

A MI kutatásAlnk: egyetemi hallgatók internethasználati szokásai az elmúlt 20 évben

Kulcsszavak: internethasználat, egyetemisták, információs műveltség, mesterséges intelligencia

Húsz évvel ezelőtt (a 2005/2006-os tanévben) a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karán reprezentatív mintás (522 fős) kérdőíves felmérést készítettünk az akkori hallgatók számítógép- és internethasználati szokásairól nyomtatott kérdőívek segítségével. 2012-ben a karon belül andragógus képzésen tanulók információs műveltsége kapcsán került elő a téma ismét, majd az első kutatás 20. évfordulóján elindult egy újabb adatfelvétel, ezúttal már online formában. A szó szoros értelmében nem beszélhetünk trendkutatásról, hiszen az adatfelvételek célja minden esetben más és más volt, mégis kirajzolódik egy ív, ami – ha korlátozottan is, de – összehasonításokra adhat lehetőséget. Miközben ezen a vonaton ülünk és áttekintjük az elmúlt két évtized állomásait és változásait, kitekintünk menet közben végzett egyéb kutatásokra és eredményekre is. Poszterünk ezt mutatja be egyszerre tisztelegve a hagyomány- és utat nyitva a megújulás

Pénzes Bianka Mária

Ifjúsági közösségek a Nyíregyházi Görögkatolikus Egyházmegyében

Kulcsszavak: ifjúságpasztoráció, ifjúsági közösségek, egyházi közösségek, Nyíregyházi Görögkatolikus Egyházmegye, egyház és ifjúság

A poszter célja a szakdolgozati kutatásom vizsgálata és bemutatása, melyben arra kerestem a választ, hogy a 21. században mekkora kihívást jelenthet az ifjúság bevonása és megtartása az egyház életében a Nyíregyházi Görögkatolikus Egyházmegye és annak fiatal tagjainak példáján keresztül. A kutatás során a jelenlegi ifjúságpasztorációs referens nézőpontja és gondolatai ismerhetők meg, valamint két, az egyház más területein dolgozó munkatárs észrevételei, tapasztalatai az Ifjúsági Bizottság munkáját illetően. Az online elkészült kérdőív keretein belül 102 fő töltötte ki a kérdőívet, akik a 16 és 30 év közötti, fiatal felnőtt korosztályt képviselik az ifjúsági programokon, vagy évek óta aktív résztvevői az egyház életének vagy még éppen most ismerkednek ezzel a fajta spiritualitással. Az eredmények arra utalnak, hogy mind az egyház ezen részén dolgozók, mind a fiatalok ugyanazokban a pontokban látják az alapvető hibákat és hézagokat, de idővel és közös munkával, odafigyeléssel és tér adásával ezek kiküszöbölhetők és egyre több fiatalhoz érhet ez Isten üzenete az ifjúságpasztoráción keresztül a Nyíregyházi Egyházmegyében.

Pető Lilla

Tanulási terek és közösségi mintázatok a közművelődésben – a nonformális tanulás vármegyei tipológiája

Kulcsszavak: nonformális tanulás; közművelődés; kompozit index; területi egyenlőtlenségek; közösségi beágyazottság

A kutatás célja a nonformális tanulás közművelődési feltételrendszerének területi összehasonlító vizsgálata, különös tekintettel arra, hogy a tanulási lehetőségek intézményi kínálata és közösségi beágyazottsága milyen eltérő mintázatokban jelenik meg a magyarországi vármegyékben. A vizsgálat abból a feltevésből indul ki, hogy e két dimenzió összefügg, de nem szükségszerűen mozog együtt, ezért eltérő területi szerkezetek rajzolódhatnak ki (Babbie, 2008; Scott, 2017). A kutatás újdonsága, hogy a nonformális tanulást nem pusztán intézményi aktivitásként, hanem a tanulási kínálat és a közösségi részvétel kettős struktúrájaként értelmezi.

Az elemzés a 19 vármegye és Budapest 2020–2024 közötti közművelődési statisztikai adataira (OSAP 1438) épül. A módszertani keretet a kvantitatív strukturális elemzés, a kompozit indexképzés és a hálózatelméleti szemlélet összekapcsolása adja (Héra és Ligeti, 2014; Kothari, 2004; Kadushin, 2012). A kutatás két kompozit mutatót alakít ki: az Egyéni nonformális tanulási lehetőségek indexét (ENI), amely a programkínálat, szolgáltatások és humánerőforrások alapján a tanulási hozzáférés strukturális feltételeit méri, valamint a Községi nonformális tanulási beágyazottsági indexet (KNI), amely a művelődő közösségek, klubok, rendezvények, táborok és önkéntes részvétel alapján a közösségi részvétel mintázatait ragadja meg. Az indexképzés évenkénti rangsorolásra, ötéves rangátlagokra, alindexek képzésére és egyenlő súlyozású aggregációra épül, biztosítva az összehasonlíthatóságot.

Az eredmények markáns területi különbségeket jeleznek. Az ENI esetében Budapest domináns pozíciója mellett Pest, Bács-Kiskun, Vas és Hajdú-Bihar vármegye emelkedik ki, míg több perifériusabb térség alacsonyabb értékeket mutat. A KNI ugyanakkor kiegyenlítettebb képet rajzol, és több olyan vármegye is erős közösségi beágyazottsággal rendelkezik, amely az egyéni tanulási lehetőségek szempontjából kedvezőtlenebb helyzetű. A két index összevetése alapján négy tanulási tértípus különíthető el: komplexen erős, intézményileg domináns, közösségileg kompenzáló és halmozottan sérülékeny térségek. Az eredmények arra utalnak, hogy a közösségi hálózatok bizonyos térségekben képesek kompenzálni az intézményi kínálat korlátozottságát, ami fontos támpontot adhat a differenciált kulturális és közművelődési beavatkozások tervezéséhez (Scott, 2017).

Források:

1. Babbie, E. (2008). A társadalomtudományi kutatás gyakorlata (B. Kende & Z. Szaitzné, Trans.; 6. átdolg. kiad.). Balassi Kiadó.
2. Héra, G., & Ligeti, G. (2014). Módszertan: A társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Kiadó.
3. Kadushin, C. (2012). Understanding social networks: Theories, concepts, and findings. Oxford University Press.

4. Kothari, C. R. (2004). Research methodology: Methods and techniques (2nd ed.). New Age International.
5. Scott, J. (2017). Social network analysis (4th ed.). SAGE Publications.

Pető Lilla - Gyányi István

Community Participation and Local Cultural Activity During the Advent Season: Advent Window Initiatives as a Good Practice of Public Community Culture

Keywords: public community culture; community participation; advent window; local cultural practice; social innovation

Over the past two decades, advent window initiatives have become widespread grassroots community practices in numerous Hungarian settlements, linking the traditional cultural patterns of the festive season with contemporary forms of community participation. From the perspective of public community culture, the phenomenon is particularly significant, as it can be interpreted simultaneously as a form of local cultural activity, a mechanism of community organization, and a participatory practice that may contribute to strengthening local identity and activating community ties. The aim of this research is to examine the different organizational patterns through which advent window programs operate and to explore how these can be interpreted within the interconnected framework of public community culture, community participation, and social innovation.

The theoretical framework of the study draws on the concepts of social innovation, grassroots community initiatives, and approaches that emphasize the community development function of public community culture. The research is based on the assumption that public community culture should not be understood exclusively within institutional settings, but also through local, participation-based cultural practices that strengthen community learning, social connectedness, and active cultural presence (Kozma, 2019). In this sense, social innovation can be understood as the emergence of new social practices capable of responding to community needs, creating new forms of participation, and becoming more sustainably embedded in local social structures (Howaldt & Schwarz, 2010; Moulaert et al., 2013). From this perspective, advent window initiatives are not merely festive programs, but rather specific, informal, and community-building models of local cultural participation that realize the core functions of public community culture to varying degrees.

The empirical analysis is based on questionnaire data collected from 168 advent window programs in Hungarian settlements, with the unit of analysis being the local initiative itself. The findings identified three clearly distinguishable operational models. The first type represents a reactive–adaptive pattern, primarily interpretable as a pragmatic community response to crisis situations, especially during the Covid–19 period. The second type reflects a more structured, recurring, and partially formalized community practice that may become a stable element of local cultural life. The third type can be described as an intensive grassroots model characterized by horizontal cooperation, strong volunteer engagement, a high degree of community embeddedness, and a distinct identity-building function. One of the key findings of the analysis is that these types did not show significant correlations with either settlement type or formal organizational background, suggesting that the differences arise less from structural conditions than from the internal dynamics of community action, the forms of participation, and the strength of local cultural connections (Moulaert et al., 2013; Cajas-Santana, 2014).

From the perspective of public community culture, the study highlights that advent window initiatives are informal yet significant local cultural practices that may contribute to strengthening community cohesion, broadening active participation, and reproducing local identity. The findings suggest that when interpreting public community culture, greater attention should be paid not only to institutionalized cultural programs, but also to spontaneous or semi-organized community activities that exert a community-shaping effect at the level of everyday cultural participation.

References

1. Cajaiba-Santana, G. (2014). Social innovation: Moving the field forward. *Technological Forecasting and Social Change*, 82, 42–51. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2013.05.008>
2. Howaldt, J., & Schwarz, M. (2010). Social innovation: Concepts, research fields and international trends. *Sozialforschungsstelle Dortmund*.
3. Kozma, T. (2019). Társadalmi innováció és közösségi tanulás [Social innovation and community learning]. *Educatio*, 28(3), 357–369. <https://doi.org/10.1556/2063.28.2019.3.1>
4. Moulaert, F., MacCallum, D., Mehmood, A., & Hamdouch, A. (Eds.). (2013). *The international handbook on social innovation: Collective action, social learning and transdisciplinary research*. Edward Elgar Publishing.
5. Seyfang, G., & Smith, A. (2007). Grassroots innovations for sustainable development: Towards a new research and policy agenda. *Environmental Politics*, 16(4), 584–603. <https://doi.org/10.1080/09644010701419121>

Pető Lilla - Kuglics Gábor

Közösségi olvasás, mint kulturális tanulás és közösségépítő gyakorlat a közművelődésben – a POKET-Jókai Olvasókörök vizsgálata

Kulcsszavak: közművelődés; kulturális tanulás; közösségépítés; olvasókör; kulturális részvétel

A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a POKET-Jókai Olvasókörök miként jelennek meg a települési közművelődési gyakorlatban, és hogyan értelmezhetők egyszerre a kulturális tanulás és a közösségépítés színtereiként. A vizsgálat abból a feltevésből indul ki, hogy az olvasókörök nem csupán irodalmi befogadási alkalmak, hanem olyan részvételi alapú közösségi művelődési formák, amelyek elősegítik a kulturális hozzáférést, az informális és nonformális tanulást, valamint a helyi társadalmi kapcsolatok erősödését (Juhász, 2016; Forray és Juhász, 2009). A klasszikus magyar irodalom közösségi újraolvasására épülő kezdeményezések – mint a POKET-Jókai Olvasókörök – ezért a kulturális örökség kortárs közösségi újraértelmezésének releváns példáiként ragadhatók meg.

A kutatás elméleti keretét a közművelődés, a kulturális tanulás és a közösségi tanulás összefüggései adják. A kulturális tanulás fogalma arra mutat rá, hogy a kultúra intézmény- és eszközrendszere az életutat végigkísérő nonformális és informális tanulási lehetőségeket teremt (Juhász, 2016). Ezt a megközelítést erősíti az autonóm tanulás közművelődési jelentőségét hangsúlyozó értelmezés is (Forray és Juhász, 2009). A közösségi hatások értelmezésében Putnam társadalmi tőke-elmélete kínál fontos fogódzót, különösen a bizalom, az együttműködés és a társadalmi kohézió dimenzióiban (Putnam, 2000), míg Wenger közösségi tanuláselmélete a közös értelmezői gyakorlatok és a részvételen alapuló tanulás megragadását teszi lehetővé (Wenger, 1998).

Az empirikus vizsgálat kérdőíves módszerrel valósul meg. A résztvevők és az olvasóköri vezetők számára kidolgozott kérdőívek a részvételi motivációkat, az olvasóköri működés jellemzőit, a feldolgozási formákat, valamint a közösségi élmény és a kapcsolódó programok tanulási és közösségi hatásait vizsgálják. A kutatás kiemelten elemzi a közösségépítést, a bizalmat, az összetartást, a kulturális identitást, a generációk közötti kapcsolatokat, az önkifejezést, a kritikai gondolkodást és az együttműködés dimenzióit.

A kutatás eredményei arra mutatnak rá, hogy a POKET-Jókai Olvasókörök a közművelődés olyan komplex gyakorlatai, amelyek egyszerre szolgálják az olvasásnépszerűsítést, a kulturális részvételt és a helyi közösségek megerősítését. Az eredmények hozzájárulhatnak az olvasóköri gyakorlat közművelődési újraértelmezéséhez, és hasznosíthatók a települési kulturális stratégiaalkotásban, a közösségfejlesztésben, valamint a részvételre építő programtervezésben.

Források:

1. Forray, R. K., & Juhász, E. (2009). Az autonóm tanulás és a felnőttkori tanulás színterei. Pécsi Tudományegyetem.
2. Juhász, E. (2016). Kulturális tanulás: A tanulás új dimenziója. *Educatio*, 25(2), 198–209.

3. Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: The collapse and revival of American community. Simon & Schuster.
4. Wenger, E. (1998). Communities of practice: Learning, meaning, and identity. Cambridge University Press.

Ponyi László - Juhász Erika

Közművelődési minőségbiztosítás Magyarországon a kutatások tükrében

Kulcsszavak: minőségbiztosítás, Nemzeti művelődési Intézet, intézmények, szakértők, empirikus vizsgálatok

2025-ben ünnepelte tizenöt éves évfordulóját a magyar közművelődés minőségfejlesztési programja. Az évforduló alkalmából a Nemzeti Művelődési Intézet számos aspektusból, vegyes módszertan alkalmazásával vizsgálta ezt a jelentős szakmai innovációt. Az előadás a fentiek alapján mutatja be röviden a minőségbiztosítás történeti dimenzióit, megszületésének tágabb és szűkebb szakmatörténeti összefüggéseit. Ugyancsak röviden vázolja fel az interjúk módszerrel megszólaltatott szakértők legfontosabb megállapításait a minőségbiztosítás lényegi sajátosságairól, múltjáról, jelenéről és jövőjéről. 2025-ben az Intézet kérdőívekkel is megkereste a már minőségbiztosított intézményeket, amelyben rákérdezett a pályázati motivációkra, annak előnyeire és hátrányaira, illetve a folyamat eredményeire, intézményi és társadalmi hasznosulására. Az előadás ennek a felmérésnek az eredményeit is igyekszik röviden bemutatni. Az évforduló alkalmából ünnepi kötet is készült a Nemzeti Művelődési Intézet gondozásában.

Ponyi László - Juhász Erika

Kutatások a Nemzeti Művelődési Intézetben (2024-2026).

Kulcsszavak: Nemzeti Művelődési Intézet, levéltári adatgyűjtés, Pajtaszínház, Községi mesék mintaprogram,

A Nemzeti Művelődési Intézetben – kutatási koncepciójának megfelelően – az elmúlt közel tizenöt évben mintegy 100 kutatás, vizsgálat és felmérés zajlott. A kutatások szakmai orientációját, kutatási céljait tekintve öt nagy csoportról beszélhetünk. A közművelődési területre, annak jellemzőire irányuló vizsgálatok. A települések múltjához és jelenéhez, kultúrájához kapcsolódó felmérések. A települések civil, művelődő közösségeit célzó, valamint az intézet szakmai projektjeihez, programjaihoz, valamint a felnőttképzéshez kapcsolódó kutatások, ifjúsággal kapcsolatos felmérések. A 2012-től napjainkig terjedő időszakban három jól elhatárolható kutatási periódus különböztethető meg. Az átmenet időszaka (2012-2013). A kutatás-szakmai professzió átalakulásának és megerősödésének, valamint a hálózati működés kialakulásának időszaka (2014-2019). A hálózati kutatások és együttműködések időszaka (2020-tól napjainkig). Az előadás a fenti értelmezési keretekbe helyezve mutatja be a közelmúlt, a 2024-2026-os időszak legfontosabb kutatásait és annak jelentősebb eredményeit. Ezek közül részleteiben is foglalkozik a polgári kori civil egyesületek levéltári adatgyűjtés eredményeivel, a települési kulturális a Pajtaszínházi közösségek vizsgálatával, a Községi mesék mintaprogram hatásvizsgálatának eredményeivel, illetve a népszokásokkal és néphagyományokkal kapcsolatos kutatás legfontosabb megállapításaival.

Ponyi László - Kuglics Gábor

Az amatőr művészeti mozgalmak vázlatos története Magyarországon

Kulcsszavak: amatőr művészet, amatőr művészeti mozgalmak, közösségi művelődés, kultúrpolitika

Az előadás célja a magyarországi amatőr művészeti mozgalmak történeti ívének áttekintése a középkori előzményektől a 21. század elejéig. A tanulmány rámutat, hogy az amatőr művészeti tevékenység gyökerei a közösségi kultúra korai formáiban – például a fonók, táncalkalmak és népi dramatikus játékok világában – keresendők, ahol az alkotás szorosan összefonódott a mindennapi élet gyakorlati teendőivel.

A 19. századtól az önképzőkörök, dalárdák és műkedvelő színjátszó társulatok megjelenése már a polgárosodás és a nemzeti identitás erősítésének kontextusában értelmezhető. A dualizmus időszaka kedvező társadalmi feltételeket teremtett a szervezett amatőr művészeti élet kibontakozásához, amely a két világháború között a közösségi integráció és kulturális önmeghatározás fontos eszközévé vált.

A második világháborút követően az amatőr művészet rövid ideig a demokratikus szabadművelődés keretei között fejlődhetett, majd önállóságától megfosztva a szocialista kultúrpolitika ideológiai célok szolgálatába állította, tömegmozgalommá szervezte. A rendszerváltás után az intézményi és finanszírozási háttér átalakulása kihívásokat hozott, ugyanakkor újjászerveződési folyamatok is megfigyelhetők.

Az előadás hangsúlyozza, hogy az amatőr művészeti mozgalmak mindvégig komplex társadalmi jelenségként működtek: egyszerre szolgálták az önkifejezést, a közösségépítést és az adott kor kulturális válaszainak megfogalmazását.

Rácz Debóra

Mentori szerep a felnőttképzésben

Kulcsszavak: mentor, felnőttképzési, Nemzeti Művelődési Intézet, mentorált

A kutatás fő témája a mentori szerep vizsgálata a felnőttképzésben. A kutatás célja, hogy meghatározásra kerüljön a mentor fogalma, elkülönítve a coach és a tanácsadó fogalmától, megvizsgálja a mentori szerepeket és tulajdonságokat, leírja a mentorálás folyamatát, illetve a mentor és mentorált kapcsolatára vonatkozó kritériumokat. A kutatás első fele így elsősorban szakirodalmak elemzése volt, amelyben megvizsgáltam a fentemlített célokat. Ebben felhasználásra kerültek magyar, illetve nemzetközi szakirodalmak, dokumentumok, mindemellett elemeztem a Nemzeti Művelődési Intézet belső dokumentumait. A kutatás végkifejlete egy kérdőíves interjú módszerrel készített adatfelvétel a Nemzeti Művelődési Intézet Felnőttképzési Központja által megvalósított, Közművelődési szakember és Közművelődési munkatárs képzéseiben megjelenő mentorokkal. Ennek során olyan kérdések kerültek feltételre, amelyben a mentorok válaszai összehasonlításra kerültek a szekunder kutatás során összeállított elemzéssel. A válaszok többségéből az derül ki, hogy a mentorok többsége tisztában van a saját szerepével, annak fontosságával, és törekednek is arra, hogy a megfelelő szakmai kapcsolatot alakítsák ki a mentoráltakkal. Ennek során felmerült arra is az igény, hogy a mentorok fejlődni szeretnének ebben a szerepkörben, mivel fontosnak tartják a mentorok szerepét a szakmai képzések során, így folyamatos támogatást szeretnének nyújtani a mentoráltaknak azzal, hogy a kor szellemiségével haladnak ők is. A kutatás hasznos lehet mindazoknak, akik érdeklődnek a mentorálás iránt, szeretnének tisztában lenni a fogalmi különbségekkel vagy éppen ezen a területen kutatnak.

Riad Soltani

Teaching as Care vs. Teaching as Caution: Identity Performance as EMI (English-Medium Instruction) Coping Mechanisms

Keywords: English-medium instruction; professional identity; adult educator development; identity performance; AI in higher education

This study examines how university educators construct and perform professional identity as a coping mechanism in English-medium instruction (EMI). EMI — the use of English to teach academic subjects in non-English-majority contexts (Macaro et al., 2018) — has expanded rapidly across European higher education, yet educators' identity negotiations remain underexplored.

Methodology: Data derive from 18 semi-structured interviews with university educators across multiple faculties. Analysis followed an iterative Constant Comparative Method, with cross-case analytic memos tracking convergences, divergences, and negative cases.

Main Results: Two identity performances structured educators' coping strategies. Care/mentoring narratives emphasized psychological safety and communicative accessibility, producing flexible assessment and scaffolding. Expertise/caution narratives emphasized epistemic rigor, bounded responsibility, and standards protection. Both performances organized classroom face-work dynamics (Goffman, 1967) and shaped responses to AI, experienced either as epistemic threat or pedagogical resource (Kasneci et al., 2023). Faculty development must therefore address professional identity and legitimacy, not only skills, as practice adoption is mediated by how educators perform what counts as responsible teaching.

Sebők Lajos

Az alumni mentorálás szerepe a felsőoktatásban

Kulcsszavak: alumni, mentorálás, felsőoktatás, elköteleződés

Az elemzés célja annak feltárása, hogy az alumni mentorálás milyen szerepeket tölthet be a felsőoktatási intézmények működésében. A vizsgálat a hallgatók szakmai fejlődésének és az intézményi elköteleződés háttértényezőinek elemzésére irányul releváns hazai és nemzetközi szakirodalmak alapján. Az elemzés központi kérdése, hogy az alumni mentorálás miként járulhat hozzá a hallgatók karrierorientációjához, a személyes képességek és készségek fejlődéséhez, valamint a képző intézményhez való kötődés alakulásához (Kram, 1985; Allen & Eby, 2007; Márkus & Angyal, 2018; Dollinger et al., 2019).

Az eredmények alapján az alumni mentorálás egyszerre nyújthat szakmai és személyes támogatást: segíti a hallgatók pályorientációjának kialakulását, növeli a munkaerőpiaci felkészültséget és tudatosságot, valamint hozzájárul a képző intézményhez való kötődés erősítéséhez (Washington & Mondisa, 2021; Larsson et al., 2022). Megfigyelhető továbbá, hogy az alumni mentorálás nemcsak az egyéni és szakmai fejlődést támogathatja, hanem elősegítheti az alumni rendszerek hatékonyabb működését, a felsőoktatási intézmények reputációjának erősítését, valamint a partneri kapcsolatok kiépítését és fejlesztését is. A feltárt szakirodalmak köre lehetőséget biztosít a nemzetközi gyakorlatok hazai kontextusban való értelmezésére, valamint további empirikus kutatások alapjául is szolgálhat.

Siska-Gacsály Ildikó

Kulturális közösségépítés lakótelepi környezetben

Kulcsszavak: kulturális közösségépítés, lakótelep, jógyakorlat, közösségfejlesztő szakember

Az előadás alapjául szolgáló dolgozat a közösségépítés lehetőségeit vizsgálja lakótelepi környezetben. A sok szempontból speciális célcsoport és környezet jellemzőinek bemutatása mellett lakótelepi közösségeknél alkalmazott jógyakorlatokat vonultat fel környezettudatosság, önkéntesség, önkifejezés és hátrányos helyzetű csoportok témakörében. A jógyakorlat gyűjtemény módszertani segédletként és ötlettárként funkcionálhat a terepen dolgozó szakemberek számára. A kutatás célja annak feltárása, hogy milyen feltételek szükségesek a hosszú távon fenntartható fejlesztéshez, valamint miként alkalmazhatók a kultúráközvetítés és a közösségfejlesztés módszerei pozitív társadalmi folyamatok elősegítésére. A vizsgálat során Veszprém és Eger legnagyobb lakótelepeinek összehasonlítása történt kulturális és közösségi szempontból, egy-egy helyi jógyakorlatot kiemelve. A két helyszínen interjúk készültek a helyi kulturális élet meghatározó szereplőivel, valamint kérdőíves felmérés vizsgálta a lakossági véleményeket, elégedettséget, cselekvőkészséget. Az eredmények alátámasztják, hogy egy minden szempontból heterogén közegben, adott közösségre építő, célzott módszerek megválasztásával érhető el a siker, valamint, hogy a folyamatok hatékonyságának kulcstényezője az elhivatott és felkészült szakember.

Szabó Erika Krisztina

A Petőfi Kulturális Program hatásvizsgálata a Nyírség-Bihari térségben

Kulcsszavak: kulturális hatásvizsgálat, kulturális szolgáltatások, Petőfi Kulturális Program, kulturális szolgáltatások a közösségekben

A dolgozat központi témája a hatékonyság mérés fontosságának igazolása és elemzése, valamint a Petőfi Kulturális Program hatásának, eredményességének vizsgálata. Célja, hogy az elméleti fejezetek megadják az alapját a kérdőíves felmérésnek, ennek értelmében bemutassák a mérés, valamint az elégedettségmérés fontosságát, a hatásvizsgálat szerepét, valamint a szolgáltatások sajátosságait, a jó szolgáltatás kritériumait, feltételeit. A kutatás idődimenziója a 2025-ös év, térbeli dimenzióját tekintve pedig Hajdú-Bihar vármegye, Nyírség-Bihari térségében megvalósuló Petőfi Kulturális Program szolgáltatásai kerültek bevonásra. A kérdőíves adatfelvétel célja, hogy a programban résztvevő települések lakosságának bevonásával felmérjem a 2025. évben megvalósuló, Petőfi Kulturális Programban megszervezett szolgáltatások hatékonyságát, eredményességét. A dolgozatban megfogalmazott hipotézisek többsége megerősítést nyert az eredmények feldolgozásával, de volt olyan előfeltevés is, amely nem nyert igazolást. A kutatás során több fejlesztési javaslat is megfogalmazódott, amelyek hozzájárulhatnak a jövőbeni szolgáltatástervezéshez, valamint az ügyfélközpontú szolgáltatásnyújtáshoz. Hozzásegítve ezáltal ahhoz, hogy a kultúrafogyasztók a helyi kulturális életet alakító és meghatározó szereplőkké váljanak.

Szabó Lilian Krisztina

A pályakezdési bizonytalanság vizsgálata végzős egyetemisták és egyetemet végzett pályakezdők körében

Kulcsszavak: pályakezdési bizonytalanság, Career Factors Inventory, pályaválasztás, fiatalok, munkatapasztalat

Dolgozatomban a pályakezdési bizonytalanság kérdését vizsgálom végzős egyetemisták és fiatal pályakezdők körében. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy milyen tényezők állnak a bizonytalanság mögött, és ezek hogyan jelennek meg a fiatalok pályaválasztással kapcsolatos gondolkodásában. Az adatgyűjtés kérdőíves módszerrel, online formában történt.

Vizsgálatom során a pályakezdési bizonytalanság több szempont mentén, a Career Factors Inventory (CFI) dimenziói alapján került elemzésre. Ide tartozott a karrierinformációval kapcsolatos bizonytalanság, az önismereti bizonytalanság, a pályaválasztási szorongás, valamint az általános döntésbizonytalanság.

Az eredmények értelmezése során különösen a jövőbeli szakmai elképzelések megléte és a munkatapasztalat szerepe vált hangsúlyossá. Az elemzés alapján kirajzolódott, hogy a pályakezdési bizonytalanság több tényező együttes hatásaként jelenik meg, és erősebben van jelen azok körében, akik nem rendelkeznek konkrét elképzelésekkel a jövőjüket illetően, illetve még nem szereztek munkatapasztalatot.

Kutatásom rávilágít arra, hogy ez az életszakasz sok fiatal számára bizonytalan és nehezen átlátható, az eredmények ugyanakkor azt is mutatják, hogy a munkatapasztalat és a tudatosabb jövőkép együtt jár alacsonyabb szintű bizonytalansággal.

Szabó Péter

Tudás alapú társadalom kérdőjelei

Kulcsszavak: tudás alapú társadalom, az oktatás strukturális válsága, mesterséges intelligencia, állam, mint megrendelő diszfunkciói

Az előadást megelőző kutatás feltárta napjaink európai oktatási struktúráinak azon jelenségeit, amelyek miatt egyre nagyobb a szakadék az elvárt és megvalósuló funkciók között. A kutatás arra kereste a választ, hogy milyen tényezők hátráltatják a közoktatási és az egyetemi struktúrákat napjainkban abban, hogy az egyes alrendszerek megfelelően tudják a felnövekvő nemzedékeket felkészíteni a dinamikusan változó komplex kihívásokra. A vizsgálat az 1960-as évektől napjainkig terjedő időszakot elemezte.

Szabóné Tóth Judit Ilona

*Nemzetközi egyesületi minták és hatásuk a magyar polgári kori egyesületi életre a 19. században
a Hajdú vármegyei egyesületek tükrében*

Kulcsszavak: egyesületi kultúra; nemzetközi minták; angol klubélet; német Vereinskultur; francia politikai klubok; Hajdú vármegye; civil társadalom

A hazai szakirodalom széles körben elfogadja, hogy a magyarországi egyesületi kultúra 19–20. századi fejlődését több európai modell – elsősorban a német Vereinskultur, valamint az angol klubélet – együttesen formálta (Bezdán, 1995; Brunda, 1993; Kovalcsik, 1986b). Kevésbé ismert azonban, hogy e nemzetközi minták milyen módon és mélységben épültek be regionális szinteken, különösen Hajdú vármegyében. Tanulmányunkban erre a kérdésre keressük a választ, feltételezve, hogy a német szervezetiségnek meghatározó szerepük volt (Bősze, 1985/1997; Brunda, 1993), mint ahogy az angolos elitfunkcióknak, valamint a francia civil és jótékonyossági mintáknak, amely alapján megtörtént hazánkban az egyesületek részleges adaptációja. A vizsgálat módszere kvalitatív dokumentumelemzés, amely 436 Hajdú vármegyei egyesület levéltári forrásokon alapuló, teljes körű feldolgozásán alapul. Eredményeink azt mutatják, hogy a magyar egyesületi rendszer hibrid modellként értelmezhető, vagyis a német minták dominanciája mellett az angol és francia hatások is kimutathatók, míg Hajdú vármegyében ezek sajátos, lokálisan módosult kombinációja jelent meg. A tanulmány elméleti hozadéka, hogy empirikusan alátámasztja a többmodellű fejlődésről szóló korábbi megállapításokat, gyakorlati jelentősége pedig a történeti közösség szervezési minták mai hasznosíthatóságában rejlik.

Szakolczainé Suskó Ágnes - Fintor Gábor

A mesterséges intelligencia szerepe a kulturális szektor mindennapi gyakorlatában

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia; kulturális rendezvényszervezés; technológiaelfogadás; közművelődési intézmények; közösségi média marketing

A kutatás a mesterséges intelligencia szerepét vizsgálja a kulturális szektor mindennapi gyakorlatában, célja annak feltárása, hogy a szakemberek milyen mértékben és mely területeken alkalmaznak mesterséges intelligencia alapú eszközöket, hogyan értékelik azok hasznosságát, és milyen kapcsolat figyelhető meg az MI-használat, a felkészültség és a technológiával kapcsolatos attitűdök között. A kutatás három hipotézisre épül: az MI-t használók kedvezőbben értékelik a technológia hatását; a magasabb önértékelt felkészültség gyakoribb és sokoldalúbb használattal jár együtt; valamint a kulturális szakemberek attitűdje összességében inkább nyitott, mint elutasító. Az eredmények szerint a válaszadók többsége használ mesterséges intelligencia alapú eszközöket munkája során, elsősorban a marketingkommunikáció, a közösségi média tartalmak készítése, az ötletgenerálás és az információfeldolgozás területén. A technológiát alkalmazók több szempontból kedvezőbben ítélik meg annak hatását, különösen a hatékonyság és az ötletalkotás terén, a magasabb önértékelt felkészültség együtt jár a gyakoribb és sokoldalúbb felhasználással. A kutatás elméleti szempontból hozzájárul a technológiaelfogadás kulturális kontextusban történő értelmezéséhez, gyakorlati oldalról rámutat, hogy a kulturális intézmények jövőbeli működésében kiemelt szerepe lehet a digitális kompetenciák fejlesztésének, a célzott szakmai képzéseknek és az MI-eszközök tudatos alkalmazásának.

Szalai Zsanett

Közösségi szinterek feladatellátásának sajátosságai Somogy vármegyében

Kulcsszavak: közösségi szintér, szakmai megbecsülés, élhető települések, közösségi élet

A kutatás célja, hogy felmérje Somogy vármegye közművelődési feladatellátói közül a közösségi szinterek szakemberellátottságát, feladatellátásuk nehézségeit, sajátosságait, a szinterekben dolgozó kollégák önmagukra vonatkozó helyzetértékelését.

A kutatás során az alábbi kérdésekre is kerestük a választ:

- Mennyire érzik és tartják magukat közművelődési szakembernek a szinterekben dolgozó kollégák, akik számos más feladattal is megküzdnek a hétköznapiakban?
- Szeretik-e a szakmájukat?
- Mit jelent számukra a közösség, a helyben maradás érzése és felelőssége?
- Kiktől számíthatnak segítségre a feladatellátás során?
- Mennyire becsülik meg munkájukat a helyiek?
- Ismerik-e településeik adottságait, értékeit?
- Élhetőnek tartják-e településüket?

A kutatás célcsoportja a vármegye közösségi szintereiben közművelődési feladatellátást végző szakember, végzettség hiányában munkatárs.

A vizsgálat 164 visszajelzést analizált, amelyből írásos és grafikonokkal kiegészített ppt előadás is készült.

Szoboszlai Andrea

A Tápiómenti térséghez tartozó települések kulturális lehetőségeinek vizsgálata

Kulcsszavak: kulturális lehetőségek, szabadidős szokások, térségi együttműködés, hagyomány, identitás

2023-ban néhány Tápiómenti település összefogása révén elindult egy kezdeményezés, amely célként fogalmazta meg a térséget alkotó települések kulturális eseményeinek összehangolását, egymás rendezvényeinek a különféle erőforrásokkal való támogatását, közös kulturális programok megszervezését, valamint a Tápiómente egységes arculatának újragondolása révén a Tápió-vidék kulturális értékeinek, sokszínűségének a szélesebb közönséggel való megismertetését. A települések a Nemzeti Művelődési Intézet Pest Vármegyei Igazgatóságát kérték fel, hogy álljon a kezdeményezés élére, és műhelyfoglalkozások, egyéni, ill. csoportmunkák koordinálásával minél több szereplő bevonása révén segítse a fenti célok teljesülését. A módszertani támogatással megvalósuló személyes és online találkozókon munkacsoportokat állítottunk fel, körvonalaztuk az együttműködés célrendszerét, legfontosabb alapelveit, elkészítettük a települések vonzerőleltárát és erőforrástérképét, valamint elkezdődött a települések programjainak tudatosabb harmonizációja. A partnerségben végzett munka a települések polgármesterei, alpolgármesterei, közművelődési szakemberei, a kultúra más ágazatainak jeles képviselői, civil szervezetek és gazdasági társaságok vezetői, a települések életében meghatározó szerepet betöltő személyek, pl. tanárok, hagyományőrzők közreműködésével valósul meg, akik jelenleg is egy közös, településeket összekapcsoló rendezvény megvalósításán dolgoznak.

Ennek a projektnek a részeként fontosnak tartottuk megismerni a településeken élők szabadidős szokásait, kulturális lehetőségekkel kapcsolatos véleményét, így 2024 második felében egy kérdőíves kutatást folytattunk a Tápiómenti térség településeinek lakossága körében. A felmérést online és nyomtatott kérdőívek segítségével végeztük. A kapott eredmények alapján az vizsgáltuk, hogy a kérdőívet kitöltők milyen gyakorisággal és konkrét céllal látogatják a lakóhelyük kulturális intézményeit, helyszíneit, mennyire elégedettek azok programkínálatával, hogyan tájékozódnak a helyi kulturális programokról, eljárnak-e más települések kulturális eseményeire, továbbá ezeken kívül milyen programokat és közösségi tereket látogatnának szívesen. A fentiekén túl az identitás kérdését körüljárva arra is kerestük a választ, hogy mit jelent a válaszadók számára Tápió menti lakosnak lenni, milyen helyi hagyományokat tartanak a legfontosabbnak, és mely tényezők kötik őket leginkább a településhez.

Szoboszlai Roland Gábor

A zenei fesztiválok generációs hatása

Kulcsszavak: fesztivál, generáció, kultúra, közösségi média, Sziget

Szakdolgozatom célja a zenei fesztiválok kulturális, szociális és gazdasági szerepének feltárása, valamint a modern fesztiváljelenség vizsgálata. Bemutatom a fesztiválok szervezési folyamatait (elő- és utóküszöbi szakaszok), üzleti modelljét, a közösségi média szerepét, illetve elemzem a látogatók demográfiai jellemzőit. A kutatás aktualitását a 2025-ös magyar fesztiválszezon adja, amely jelentős médiavisszhangot váltott ki.

Empirikus kutatásomat kérdőíves módszerrel végeztem a magyar lakosság körében, a fesztivállátogatási szokások feltárása érdekében. Vizsgáltam a fesztiválok kulturális hatásának megítélését, a biztonsági intézkedések értékelését, a márkák és reklámok jelenlétéhez való viszonyt, valamint a közösségi média hatását a marketingkommunikációra.

Eredményeim szerint a zenei fesztiválok kulturális befolyása nem csökkent, hanem továbbra is meghatározó a magyar kulturális életben. Bár a részvételt a magas költségek – különösen a vendéglátás árai – korlátozzák, a látogatók biztonságérzete és a márkák iránti pozitív attitűd stabil alapot biztosít a szektornak. A kommunikációban egyértelmű digitális elmozdulás figyelhető meg: a hagyományos reklámokat felváltották az élményalapú tartalmak és az élő közvetítések, amelyek közelebb hozzák egymáshoz az online és offline fesztiválélményt.

Szontagh Pál Iván

Kihívások és válaszok a felsőoktatás megváltozott hallgatói populációjának oktatásában

Kulcsszavak: felsőoktatás-pedagógia; atipikus hallgatók; hallgatóközpontú felsőoktatás

A felsőoktatás társadalmi szerepe jelentősen átpozicionálódott az utóbbi évtizedekben, és ezt a társadalmi változást nem mindenben követte az egyetemek öndefiníciója és működési modellje. Sokak fejében az egyetemi oktatás továbbra is a társadalom szűk szellemi élcsapatát érintő elitképzésként él, a tapasztalatok és a statisztikai adatok azonban mást mutatnak. A felsőoktatásban bekövetkezett expanzió kikényszeríti a befogadó szemlélet változását is az egyetemeken

A 21. században a felsőoktatásban a kutatás, tanítás, szolgáltatás hármasából egyre inkább a tanítás-tanulás funkció, a felsőoktatás-pedagógia (Scholarship of Teaching and Learning) felé terelődik a hangsúly. (Halász, 2021)

Bár a hozzáférés egyre szélesebb körű, ez csak korlátozottan jelenti a gyengébb érdekérvényesítő képességű társadalmi csoportok, szociokulturálisan deprivált hallgatói populációk megjelenését az egyetemeken. A háromévente ismétlődő Eurostudent nemzetközi adatelemzés adatai is azt mutatják, hogy „a felsőoktatásban továbbra is jelentősek a társadalmi esélyegyenlőtlenségek, illetve a hozzáférés általános javulása sok esetben együtt jár a felsőoktatási rendszeren belüli erőteljesebb differenciálódással.” (Sági, 2024. 18.)

Előadásunk egy 2025-ben megjelent felsőoktatás-pedagógiai kézikönyv megállapításai mentén veti fel az atipikus hallgatók egyetemi oktatásával kapcsolatos legfontosabb kihívásokat és keresi a lehetséges válaszokat. Előadásunkban a kockázatként vagy problémaforrásként említett jelenségek magukban hordozzák a változás esélyét is.

Szóró Ilona

Az olvasókörök „szürke eminenciásai”. Lányok, asszonyok a közösségi életben a 20. század közepén

Kulcsszavak: olvasókör, nők az egyesületekben, közösségi élet, társas kompetenciák

Az olvasókörök a 20. század közepéig az agrárvidékek legelterjedtebb társadalmi szervezetei voltak. Az agrártársadalom szokásai szerint a családokat a közösségi életben a családfők képviselték, így a körök tagságát is főként férfiak alkották. A nők azonban így is részesei voltak az egyesületek tevékenységének. Részt vettek a rendezvények előkészítésében. Szerepeltek az énekarok, táncgyűttesek, műkedvelő színjátszók bemutatóin. Közreműködtek a székház otthonossá tételében, a helyi iskola patronálásában, egyéb szociális feladatok ellátásában. Több olvasókörben külön asszonycsoport alakult, a fiatal lányok pedig a fiúkkal közösen ifjúsági csoportot hoztak létre, melyek nagy önállósággal rendelkeztek. A nők egyesületi életbe való bevonása erősítette a közösség összetartását, a családias légkör kialakítását, a nők pedig lehetőséget kaptak a családi kereten kívüli közösségi tevékenységre, közéleti szerepre. A II. világháború után, a társadalmi viszonyok demokratizálódásával a lányok, asszonyok már egyre nagyobb számban váltak rendes taggá az olvasókörökben.

Szócs Andor

Érték(t)rend változó mintázatai egyetemisták körében – kutatás közben

Kulcsszavak: értékpreferenciák, fiatal felnőttek, egyetem, szabadidő

Az egyetemisták értékpreferenciáinak vizsgálata (szabadidős szokások) fontos betekintést nyújt a fiatal felnőttek társadalmi orientációjába, de döntéshozatali mintázataiba, és némileg jövőterveibe is. Az értékek a társadalomtudományokban olyan alapvető orientációs rendszerek, amelyek az egyének döntéseire jelentős hatással vannak: így az egyén attitűdjeire és viselkedésére is (Schwartz, 2012). Az értékpreferenciák - különösen az egyetemisták esetében - meghatározó szerepet játszanak a motivációk és társadalmi orientációk alakulásában (Jardim et al., 2017).

Előadásom egy folyamatban lévő survey kutatás részeredményeit hivatott bemutatni, amely a Nyíregyházi Egyetem nappali tagozatos hallgatói körében zajlik (N=613). A kutatás célja az értékpreferenciák változó szerkezetének feltárása, különös tekintettel az individualista és közösségi orientációk egyensúlyára. Az eredmények azt mutatják, hogy az egyetemisták körében egyszerre van jelen a karrier- és önmegvalósítás-központúság, valamint a társadalmi felelősségvállalás iránti igény. Az értékek alakulását jelentősen befolyásolják a gazdasági környezet, a digitális kultúra és az oktatási tapasztalatok. Megfigyelhető továbbá, hogy a bizonytalan jövőkép erősíti a biztonság és stabilitás iránti vágyat. A kutatás hozzájárul az ifjúsági értékrendek dinamikájának mélyebb megértéséhez, és alapot teremt a célzott oktatási és társadalmi beavatkozásokhoz.

T. Molnár Gizella

Hetvenből ötven – A szegedi kultúraközvetítő szakemberképzés ötven éve

Kulcsszavak: kultúraközvetítő képzés; felnőttképzés; népművelőképzés; felsőoktatás-történet; Művelődéstudományi Tanszék

Hetven éve folyik Magyarországon felnőttképző, kultúraközvetítő szakemberképzés, bár a szakma társadalmi megítélése, illetve a művelőivel szemben támasztott követelmények nehezen körvonalazódtak. A szakma kialakulása, önállósodása – a pedagógus szereptől való elválása – sem volt zökkenőmentes, ami még inkább jellemezte és jellemzi a professzionalizáció másik fontos elemét, a szakemberré válás folyamatát és a szakmához kapcsolódó felsőfokú képzést. Miközben egyfelől sikerként könyvelhető el, hogy 1956-ban elindult, és ma is folyik a hazai felsőoktatásban a kultúraközvetítő, felnőttnevelő szakemberképzés, másfelől látni kell, hogy ennek a hét évtizednek a története távolról sem egyenletesen felívelő, sőt, igen változatos volt. Már az önálló szakká válás is nehezen ment, elfogadását pedig belső szakmai viták és a korabeli kultúrpolitika törekvései egyaránt befolyásolták, s ez a későbbiekben sem lett könnyebb.

A Szegeden 1975-ben elindult szakemberképzés magán viseli az országos folyamatok lenyomatát. A hetvenes években új képzőhelyek létesítését határozta el a kultúrpolitika, s ennek keretében az ország öt tanárképző főiskoláján szervezték meg a népművelőképzést, többek között a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, az SZTE JGYPK jogelőd intézményében. Így a 2025-26-os tanévben jubileumot ünnepelt a JGYPK Művelődéstudományi Tanszéke. A hazai szakemberképzés hetvenéves történetének ötven éve része a szegedi képzés is, amelynek keretében 2025-ig összesen a különböző szakokon 5459 fő kapott oklevelet.

A poszter az ötvenéves szegedi képzés kezdeteit, legfontosabb állomásait és eredményeit kívánja vázlatosan bemutatni.

Tányér József

Fejezetek a Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár történetéből: Szakmatörténeti kutatás Hajdúszoboszlón

Kulcsszavak: közösségi művelődés - Hajdúszoboszló; Közművelődési szakmatörténet - Hajdúszoboszló; Kultúrtörténet - Hajdúszoboszló, XX. század második fele – XXI. Század; Kultúrtörténeti kutatás – Hajdúszoboszló; Intézménytörténet - Kovács Máté Városi Művel

Szakmatörténeti kutatás Hajdúszoboszlón

Választott témám aktualitását a hajdúszoboszlói Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár alapításának 75. évfordulója adja. Intézményünk csatlakozott a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatósága által létrehozott szakmatörténeti munkacsoporthoz, amely inspiráló szakmai keretet biztosított a kutatáshoz, és módszertani útmutatást nyújtott. Kutatásom célja a közművelődés kezdeti formáinak bemutatása, valamint az intézményesülés folyamatának és működésének vizsgálata az 1950-es évektől napjainkig. A helyi közművelődési életben jelentős szerepet játszó önszerveződő közösségek hozzájárultak a település szellemi arculatának kialakításához, és megalapozták az intézményes közművelődést. A művelődési központ története szorosan összefonódik e közösségek tevékenységével és azzal a társadalmi közeggel, amelyben működtek. A kutatás történeti módszertanra épül, az elsődleges és másodlagos források feldolgozásával. Az elemzés kvalitatív módszerekkel, kronologikus és tematikus megközelítésben történt. Az előre meghatározott kérdéskörök alapján az alábbiakra szerettem volna választ kapni: Milyen kölcsönhatás figyelhető meg a központosított kultúrpolitika és a helyi közösségek aktivitása között? Milyen volt az a társadalmi közeg, amelyben ezek a közösségek működtek? A feltárt adatok alapján megállapítható, hogy a központosított kultúrpolitika ellenére a helyi közösségek továbbra is aktívan részt vettek a közművelődés alakításában. A kulturális programok pedig nem csak ideológiai célokat szolgáltak, hanem valódi közösségi igényekhez kapcsolódtak. Az adatgyűjtés és kutatómunka hozzájárulhat a hajdúszoboszlói közművelődés történetének minél árnyaltabb, több nézőpontú bemutatásához, társadalmi szerepének értelmezéséhez, valamint kulturális értékeink megőrzéséhez.

Tengely Adrienn - Simándi Szilvia - Oszlánczi Tímea - Rakusz Márta

Katolikus felnőttkatekézis csoportok Északkelet-Magyarországon

Kulcsszavak: felnőtt korosztály, hitoktatás, Katolikus Egyház, Északkelet-Magyarország

Kutatásunk során Északkelet-Magyarország területén vizsgáltuk a felnőtt korosztály számára a vallási ismeretek átadásának mai formáit és alkalmait. Ennek során elsősorban a bibliakörökre és a plébániai felnőttkatekézis csoportokra fókuszáltunk strukturált interjú módszerével. A kutatásban a 21. században új formaként megjelenő online oktatás és ismeretterjesztés szerepét is megvizsgáltuk, különös tekintettel az elmúlt évek pandémiás időszakára, valamint kitekintettünk egyéb, az új lelkeségi mozgalmak körébe tartozó katolikus vallási kisközösségekre – például Alpha, Cursillo, Neokatekumenátus – ilyen irányú tevékenységére is. Kutatásunk az Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudományos Kutatási Programja keretében valósult meg.

Tóth Ilona Márta

A közművelődés, mint társadalmi befektetés: Nádudvar szakmatörténeti narratívái és identitásformáló mérföldkövei

Kulcsszavak: közművelődés, Nádudvar, közösségi jól-lét, kultúrpalota, lakosságmegtartó képesség, szakmatörténet

Választott témám aktualitását a nádudvari Ady Endre Művelődési Központ és Városi Könyvtár alapításának 40. évfordulója, valamint a Nemzeti Művelődési Intézet vármegyei szakmatörténeti munkacsoportjának értékmentő tevékenysége adja. Kutatásom alapvetése, hogy a szakmatörténeti feltárás nem pusztán eseménytörténeti leírás, hanem tudatos szakmai önreflexió, amely a közművelődés társadalmi legitimációját hivatott igazolni egy válságokkal terhelt korszakban. Kutatásom célja a nádudvari közművelődés fejlődésvonalának bemutatása a reformkori olvasóköri (1846) polgárosító hatásától az intézményesülés mérföldköveiig. Az elemzés feltárja, hogy az intézmény története miként fonódik össze szervesen a helyi önszerveződő közösségek tevékenységével és azzal a társadalmi közeggel, amelyben működtek. Kiemelt figyelmet szentelek az 1984-ben a Vörös Csillag MgTsz, a tanács és a helyi lakosság összefogásából született „kultúrpalotának”, bemutatva a falai között zajló sokrétű közművelődési tevékenységet. A kutatás forrásháromszögelésre épül: a levéltári adatok mellett félig strukturált interjúk (N=5) tárják fel az intézményi emlékezetet, a jelenkori igényeket pedig kérdőíves felmérés validálja. Következtetéseim rávilágítanak, hogy a pandémia és az értékválságok idején a „nyitott ház” modell és a hálózatosodott közösség a legfőbb védőháló. Az eredmények igazolják, hogy a lakosság igényes a kulturális környezetére, a lokális kultúra pedig olyan stratégiai erőforrás, amely képes tompítani a válságok hatásait. A szakmatörténet feltárása morális tartozás az elődök felé, amely alapul szolgál egy jövőbeni hiánypótló települési kiadványnak, megerősítve a meggyőződést: a kultúra utat mutat.

Tóth Petra

Munkahelyi egészségfejlesztés – A mentálhigiéné jelentősége az emberi erőforrás menedzsmentben

Kulcsszavak: mentálhigiéné, munkahelyi egészségfejlesztés, kiégés, tréning, képzés, stresszor

A kutatásom a munkahelyi mentálhigiéné és stresszkezelés témáját vizsgálja, különös tekintettel a munkáltatók által biztosított egészségfejlesztési lehetőségekre Magyarországon. A kutatás célja annak feltárása, hogy milyen tréning alapú és nem tréning alapú módszerek állnak a munkavállalók rendelkezésére a munkahelyi stressz csökkentésére, valamint ezek milyen mértékben bizonyulnak hatékonyak rövid és hosszú távon.

A vizsgálat empirikus részét egy online kérdőíves kutatás képezi, amelyben 137 fő vett részt. A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a munkáltatók kisebb arányban biztosítanak tréning és képzés alapú mentálhigiénés lehetőségeket, ugyanakkor a nem tréning jellegű megoldások gyakoribbak. A válaszadók szerint a csapatépítő tréning bizonyul a leghatékonyabb stresszkezelési módszernek, míg hosszú távon a kommunikációs tréning, rövid távon pedig a konfliktuskezelő tréning fejt ki a legerősebb hatást.

A kutatás célja, hogy átfogó képet adjon a munkahelyi stresszkezelés jelenlegi gyakorlatáról, valamint rámutasson a mentálhigiénés fejlesztések jelentőségére a szervezeti hatékonyság és a munkavállalói jóllét szempontjából.

Tölgyesi Attiláné - Fintor Gábor

Helyi értékek és közösségi identitás Tiszalőkön

Kulcsszavak: helyi identitás, közösségi kohézió, kulturális örökség, amatőr művészet, közösségi részvétel

A tanulmány Tiszalök város amatőr művészeti és művelődő közösségeit vizsgálja, különös tekintettel azok helyi identitást erősítő és értékőrző szerepére. A kutatás aktualitását a vidéki kistelepülések 21. századi kihívásai adják, mint a demográfiai csökkenés, a fiatalok elvándorlása és a digitális izoláció, amelyekkel szemben a közösségi kohézió és a lokális kötődés jelenthet megtartó erőt. Az elméleti keret tisztázza a helyi társadalom, a társadalmi tőke és a kulturális örökség fogalmait, valamint bemutatja a magyar értéktár-rendszer alulról szerveződő működését. A település bemutatása során Tiszalök sajátos földrajzi és történeti adottságai kerülnek előtérbe, különös hangsúllyal a Tisza és a Vízerőmű identitásformáló szerepére.

Az empirikus kutatás vegyes módszertannal zajlott: 102 fős kérdőíves felmérés és 14 félig strukturált interjú szolgáltatja az adatokat. Az eredmények szerint a helyi identitás alapját elsősorban a természeti értékek adják, míg a közösségi élet meghatározó szereplői a helyi amatőr művészeti csoportok. A részvétel pozitív hatással van a mentális jólétre és a társadalmi integrációra. A kutatás ugyanakkor rámutat az utánpótlás hiányára és a fiatalok bevonásának nehézségeire. A tanulmány javaslatokat fogalmaz meg a digitális kommunikáció fejlesztésére, a generációk közötti kapcsolatok erősítésére és az intézményi–civil együttműködések fenntarthatóbbá tételére. Eredményei hozzájárulnak a helyi kulturális stratégia megalapozásához.

Tölgyesi Attiláné - Fintor Gábor

Képzési jubileumi év az SZTE-n

Kulcsszavak: Közművelődési szakemberképzés, Szeged, JGYPK Művelődéstudományi Tanszék

A Szegedi Tudományegyetem JGYPK Művelődéstudományi Tanszékén a 2025-26-os tanévben ünnepeltük a közművelődési szakemberképzés indulásának 50. évfordulóját. A jubileumi tanévben több ünnepség is a jeles évfordulóra fókuszált. Az előadásban ezekre a programokra fókuszálók, amelyek a szegedi képzés múltját és jelenlegi eredményeit is képviselték, bemutatták.

Várnagy Péter

A jogi ismeretek szerepe és helye a pécsi kultúráközvetítő szakemberképzésekben – a népművelés szakpáros képzéstől a kulturális mediáció mesterszakig

Kulcsszavak: felsőoktatás, kulturális szakemberképzés, jogi kompetenciák

Az előadás személyes és szakmai kiindulópontja az 1990-es évek elejére vezethető vissza. Az 1992/93-as tanévben Dr. Koltai Dénes tanszékvezető felkérésére, a Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Felnőttképzési és Közművelődési Tanszékének keretei között – kezdetben óraadóként és kísérleti jelleggel – elindítottam „A művelődési szféra jogi szabályozása” című kurzust a művelődési és felnőttképzési menedzser szakos hallgatók számára. A tantárgy bevezetését az a rendszerváltozást követően megerősödő társadalmi igény indokolta, hogy a kulturális színtéren is megjelent a piaci szemlélet, amely új típusú, nélkülözhetetlen jogi ismereteket tett szükségessé. A vizsgálat reflexív módon, oktatói tapasztalatokra és tantervi változások elemzésére épül. Az előadás több mint három évtized távlatából tekinti át a jogi stúdiumok helyének és tartalmának alakulását a képzésekben, valamint azokat a kihívásokat, amelyeket a folyamatosan változó jogszabályi környezet generált. Mindezek mellett kísérletet tesz arra is, hogy felvázolja a jogi ismeretek jövőbeli szerepét a kulturális szakemberképzés kontextusában.

Velics Gabriella

Hangok, terek, tanulás: közösségi rádiók a lokális társadalom formálásában

Kulcsszavak: közösségi rádió, nevelés, civil társadalom, demokrácia

Az állam a társadalmi közszolgáltatások révén lehetővé teszi, hogy az egyén meg tudjon felelni a modern világ legkülönbözőbb kihívásainak. A helyzetet azonban árnyalja és részben bonyolítja is, a nem állami szereplők jelenléte - mint pl. az oktatási és média színtéren -, legyenek ezek alternatív vagy piaci szereplők. Az előadás a magyar médiaszíntér egy kevésbé közismert szegmensére, a közösségi rádiókra fókuszál és a helyi társadalomban betöltött szerepét nevelésméleti megközelítésben tárgyalja. Ilyen kapcsolódási pontokat kínált a lokális közösség fogalma, a civil társadalom és a demokrácia tanulása. A magyar és külföldi szisztematikus szakirodalmi áttekintés alapján nem kérdéses a közösségi rádió szerves kapcsolódása a társadalmi nevelés folyamatához, melyben aktív szereplőként főleg a helyi társadalmi viszonyok alakítójaként válik jelentőssé, formálja a helyi nyilvánosságot, miközben a benne résztvevő aktív ágensek révén a nem formális, míg a hallgatóság révén az informális tanulási folyamatokat erősíti. A helyi erőforrásokra támaszkodó társadalmi kezdeményezés léte és irányultsága a helyi társadalmi viszonyrendszer minőségétől függ, gazdasági megalapozottsága és a kezdeményezés fennmaradása azonban nem lehet csupán a helyi aktorok felelőssége. A közösségi rádió társadalmi feladatvállalása akkor teljesezhet ki, ha a helyi partnereken túl a szakpolitikai intézményrendszer részéről is támogatást nyer (működés jogi keretei, finanszírozás).

Veress Dorina

„Kattintásra közösség?” – A közművelődés marketingkommunikációja Hajdú-Bihar vármegyében

Kulcsszavak: közművelődés, marketingkommunikáció, közösségkommunikáció, célcsoportelérés, digitalizáció, digitális (esély)egyenlőtlenség, Hajdú-Bihar vármegye

Szakedolgozatom témaválasztását a közművelődés marketingkommunikációjának aktualitása és a digitális változások hatása indokolta. Egyetemi tanulmányaim és a kulturális szférában szerzett tapasztalataim rávilágítottak arra, hogy a közművelődési intézmények marketingkommunikációs gyakorlatai kulcsfontosságú szerepet töltenek be a célcsoportelérésben, a közösségi, a kulturális és a társadalmi funkcióik közvetítésében. Kutatásomban a Hajdú-Bihar vármegyei közösségi szintek és a közművelődési intézmények marketing- és közösségkommunikációs gyakorlatát vizsgáltam, figyelemmel kísérve a 2010 és 2025 közötti időszak változásait, a digitális csatornák térnyerését és az ehhez való intézményi alkalmazkodást.

A kutatás célja nemcsak a jelenlegi kommunikációs gyakorlatok tudományos igényű elemzése, hanem olyan gyakorlatorientált javaslatok megfogalmazása, amelyek elősegíthetik a közművelődési szektor fejlődését a 21. század digitális- és közönségelérési kihívásai között. Munkám során elsőként a kulcsfogalmakat tisztázom, majd bemutatom a digitális fejlődés hullámait, a különféle marketing-mix elemeket, a mesterséges intelligencia kulturális szektorra gyakorolt hatásait, valamint a digitális (esély)egyenlőtlenség relevanciáját.

A tanulmány kvantitatív és kvalitatív módszerekkel - többek között a 82 településre kiterjedő tartalom- és dokumentumelemzéssel, a 16 közművelődési szakemberrel készített félig strukturált interjúval, valamint jó gyakorlatokkal és az esettanulmányokkal - tárja fel azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a marketingkommunikáció hatékonyságát a különböző település- és intézménytípusokban.

A kutatásom eredményként megállapítható, hogy az online kommunikáció - különösen a Facebook (69,5%) - dominánssá vált, ugyanakkor a hatékony eléréshez továbbra is elengedhetetlen a hibrid, offline eszközöket is tartalmazó eszköztár alkalmazása. Beigazolódott, hogy a szervezetek többsége nem rendelkezik írásban rögzített marketingstratégiával, a feladatokat jellemzően a „mindenes” szakemberek látják el, az operatív munka részeként. A digitális szakadék jelenléte továbbra is igazolható, viszont a hangsúlya a technikai hozzáférésről a felhasználói kompetencia és a motiváció irányába tolódott el. Az eredmények megerősítették, hogy a rendszeres visszacsatolás és a széles körű partneri együttműködések növelik a kommunikációs tevékenység hatékonyságát és láthatóságát. A dolgozat esettanulmányokon keresztül mutat be olyan jó gyakorlatokat, mint az ifjúsági tartalomgyártó műhely vagy a virtuális pontgyűjtő rendszer, amelyek bizonyítják, hogy az innováció nem csupán humán- és anyagi erőforrás, hanem szemléletmód kérdése is. Az összegzésként megfogalmazott javaslatok a tudatosabb stratégiai tervezést és a kompetenciák fejlesztését szorgalmazzák, hogy a digitális térben megjelenő „kattintásokból” valódi, aktív közösségek formálódhassanak.

Virág Zsuzsa

Közművelődési szakemberellátottság – és ami mögötte van: a szabolcsi valóság

Kulcsszavak: közművelődés, közművelődési szakember, közművelődési munkatárs, közművelődési feladatellátás, közművelődési alapszolgáltatások

A kutatás Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye településeinek közművelődési szakemberellátottságát vizsgálja, különös tekintettel a szakemberek jelenlétére, végzettségére és szakmai szerepfelfogására. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy milyen tényezők befolyásolják a közművelődési feladatellátást és annak minőségét. Továbbá milyen jellemzőkkel bír az elhivatott szakember, és milyen esélyei vannak a teljes körű szakember-ellátottság megvalósulásának a vármegye 229 településén.

A kutatás elméleti háttérét a közművelődés társadalmi szerepével, a kultúraközvetítéssel és a szakmai pályaképpel foglalkozó szakirodalmak adják. Az empirikus vizsgálat kérdőíves módszerrel történt, a célcsoportot a vármegye településein dolgozó közművelődési szakemberek, valamint szakirányú képzésben részt vett személyek alkották.

Az eredmények rámutatnak a szakemberhiány, a nem megfelelő végzettség, a magas fluktuáció, valamint a fenntartói attitűd meghatározó szerepére a kulturális feladatellátás minőségében. Ugyanakkor kirajzolódik az elhivatottság, a közösségi beállítottság és a helyi támogatottság jelentősége is. A kutatás gyakorlati szempontból hozzájárulhat a közművelődési rendszer fejlesztéséhez, valamint a döntéshozók szemléletformálásához.

Virágh Viktória

Az intézményi időskori tanulás szervezési és szabályozási feltételei – gyakorlati didaktikai tanulságok egy szakdidaktikai akciókutatásból

Kulcsszavak: intézményi időskori tanulás; gerontagógia; szakdidaktikai akciókutatás; tanulási folyamatmodell

Az előadás egy szociális intézményi környezetben megvalósított szakdidaktikai akciókutatás eddigi eredményeit mutatja be, az intézményi időskori tanulás szervezési és szabályozási feltételeire fókuszálva. A kutatás célja olyan tanulási programok fejlesztése volt, amelyek a nagyon idős, heterogén és részben kognitívan sérülékeny résztvevők számára is hozzáférhető, értelmezhető és fenntartható tanulási alkalmakat teremtenek. A kutatásban eddig öt fejlesztési ciklus valósult meg, öt féléven át, három telephelyen, nyolc terápiás munkatárs részvételével. Az intézményi közegben 252 ellátott élt, közülük mintegy 120 fő volt bevonható a tanulási programokba.

Az előadás fókusza nem az egyes programok részletes ismertetése, hanem azoknak a gyakorlati didaktikai tanulságoknak a kiemelése, amelyek a fejlesztési ciklusok során az intézményi időskori tanulás működőképességének feltételeiként rajzolódtak ki. Az eredmények alapján a tanulási alkalmak sikerét olyan szervezési és szabályozási feltételek támogatták, mint a világos belépési pontok kialakítása, a rövid és ritmizált tanulási egységek alkalmazása, a kognitív terhelés tudatos kezelése, a vizuális tanulástámaszok használata, a személyes relevanciát biztosító narratív kapcsolódás, a differenciált bevonás, valamint a támogatott konszolidáció és lezárás. Az eddigi fejlesztési ciklusok közül az ötödikben e tapasztalatok integrációja nyomán rajzolódott ki egy gerontagógiai tanulási folyamatmodell.

Virágh Viktória

Az Időskori Mikrotanulási Program intézményi gerontagógiai adaptációja -egy akciókutatás 2. ciklusának eredményei és a BIKIT kérdésmodell kialakulása

Kulcsszavak: időskori mikrotanulás; gerontagógia; akciókutatás; intézményi idősellátás; BIKIT

A poszter az Időskori Mikrotanulási Programot mutatja be, amely a mikrotanulás intézményi gerontagógiai adaptációjaként egy többciklusú participatív akciókutatás második fejlesztési szakaszában formálódott. A kutatás arra irányult, hogy feltárja, miként támogatható a tanulási bevonódás nagyon idős, szociális intézményben élő résztvevők körében rövid, jól strukturált, az intézményi rutinhoz illeszkedő tanulási epizódokkal, a kognitív terhelés tudatos szabályozása mellett.

A vizsgálat három telephelyen működő, összesen 252 főt ellátó intézményrendszerben zajlott, 120 idős résztvevő és 8 terápiás munkatárs bevonásával. A kvalitatív adatgyűjtés hat hónapon át havi reflexiós megbeszélésekre és kutatói memókra épült. Az adatfeldolgozás Braun és Clarke (2006) tematikus elemzési megközelítésére támaszkodott, amelyet kiegészítő leíró kvantitatív mérések egészítettek ki. A kvantitatív rész egy 14 tételes, négyfokú skálán alapult, idős önértékelői és megfigyelői változatban, összesen 289 kitöltéssel.

Az elemzés hét, egymással összefüggő végső témát azonosított: a rutinba illeszthetőséget, a didaktikai kiszámíthatóságot, az interaktív ismétlést, a vizuális és multimédiás támogatást, a tananyag-szűkítés és témaalkalmasság kérdéseit, a nagycsoportos megvalósítás fejlesztési irányait, valamint a tanulási élmény és figyelemfenntartás feltételeit. A leíró kvantitatív eredmények tendenciaszerűen megerősítették az érdeklődés, a társas részvétel, a vizuális támogatás és a tanulással kapcsolatos pozitív attitűd kedvező szerepét. A 2. ciklus módszertani hozadékaként kialakult a Bloom-alapú Interaktív Kérdésmodell Időskori Tanuláshoz, röviden BIKIT, amely a kérdések kognitív szintezésével támogatja az inkluzív és differenciált bevonódást mikrotanulási helyzetekben.

Virágh Viktória

Mikor válik tanulhatóvá a tanulási helyzet? A gerontagógiai tanulhatóság–taníthatóság kapurendszere intézményi időskori tanulásban

Kulcsszavak: időskori tanulás; akciókutatás; szociális intézményi környezet; didaktikai kapurendszer

Az intézményi időskori tanulás nagyon idős, heterogén és kognitívan sérülékeny csoportokban nem eleve adott lehetőség, hanem olyan didaktikai feltételek mentén válik megvalósíthatóvá, amelyek biztosítják a belépést, a hozzáférést és az aktivitás biztonságos szabályozását. A poszter azt mutatja be, hogy ez a feltételi logika miként írható le a gerontagógiai tanulhatóság–taníthatóság kapurendszerével egy részvételi akciókutatás ötödik fejlesztési ciklusának eredményei alapján.

A kutatás eddig öt fejlesztési ciklusban, két és fél év alatt, három telephelyen, nyolc terápiás munkatárs bevonásával zajlott. Az intézményi közeg 252 ellátottat foglal magában, közülük mintegy 120 idős volt bevonható a tanulási alkalmakba. Az ötödik fejlesztési ciklus elemzésének alapját 6 csoportos reflexiós interjúból származó 70 reflexió és 52 tanulási alkalom strukturált megfigyelési adatai képezték. A reflexiók és megfigyelések konvergens értelmezése alapján az vált láthatóvá, hogy a tanulási minőséget a beléphetőség, a hozzáférhetőség, a biztonság és a pozitív lezárhatóság összefüggő feltételei alakítják. E felismerés nyomán rajzolódott ki a kapurendszer három didaktikai küszöbe: a belépési kapu, a hozzáférési kapu és a hibakapu.

A poszter emellett érvel, hogy a kapurendszer neveléstudományi szempontból nem pusztán szemléletes metafora, hanem a gerontagógiai tanítási–tanulási folyamatmodell feltételrendszerét teszi gyakorlati és didaktikai szempontból értelmezhetővé. A kapurendszer az öt fejlesztési ciklus során felhalmozódó tapasztalatok nyomán érett meg önálló értelmezési keretté. Láthatóvá teszi az intézményi időskori tanulás hozzáférhetőségi, szervezési és szabályozási feltételeit, és tervezési támpontokat ad a gerontagógiai tanulási alkalmak fejlesztéséhez.

Zuti Pál

AI műveltség fejlesztése a felnőttképzésben: prompt pedagógia, etika és adatvédelem

Kulcsszavak: AI műveltség; generatív mesterséges intelligencia; prompt pedagógia; digitális kultúra; online biztonság

Az előadás célja, hogy egy komplex, pedagógiaiilag megalapozott keretet kínáljon az AI műveltség fejlesztéséhez, amely egyszerre foglalkozik a kreatív lehetőségekkel és a biztonsági etikai kockázatokkal.

A tanulmány központi fogalma a „prompt pedagógia”, amely az AI használatot nem technikai „utasításadásként”, hanem közös, reflexív tanulási folyamatként értelmezi. Ez a megközelítés a kritikai gondolkodást, az algoritmus tudatosságot és az autonóm tanulói szerepet erősíti, miközben az AI-t tanulási társként (co creator, társszerző) pozicionálja, nem pedig tévedhetetlen tudásforrásként.

A második fókusz az etikai kérdések és a digitális állampolgárság összekapcsolása az AI használattal. Az előadás áttekinti, miként jelennek meg a szerzőség, a plágium, a hivatkozás, a transzparencia és a felelősség kérdései a generatív AI által támogatott tanulási folyamatokban.

A harmadik pillér az adatvédelem és az online biztonság. A felnőtt tanulók gyakran nincsenek tisztában azzal, milyen típusú adatokat osztanak meg AI eszközökkel, hol és meddig tárolódnak ezek az adatok, illetve ki férhet hozzájuk. Esettanulmányokon keresztül láttatja, hogyan válhat egy rossz döntés szakmai reputációt, bizalmat és akár jogi következményeket érintő kockázattá, illetve milyen preventív stratégiákkal lehet ezeket mérsékelni.

Végül az előadás képzési moduljavaslatokat fogalmaz meg felnőttképző intézmények és oktatók számára. Az előadás azt állítja, hogy az AI műveltség fejlesztése a felnőttképzésben nem pusztán új tartalom, hanem a tanulási ökoszisztéma egészére kiható kulturális pedagógiai átalakulás, amelyben az oktatók szerepe navigátorként, kurátorként, facilitátorként és védelmezőként újradefiniálódik.

Zsirai Dóra

A területi tőke kutatása a hagyomány és megújulás dinamikáján keresztül

Kulcsszavak: területi tőke, erőforrások, közösségi identitás és kohézió

A területi tőke koncepciója a térségi fejlődés komplex értelmezésére törekszik, amelyben a hagyomány és a megújulás egymást kiegészítő, dinamikus viszonya meghatározó szerepet játszik. A kutatás rámutat arra, hogy a történeti, kulturális és társadalmi erőforrások nem csupán megőrzendő értékek, hanem a fejlődés alapvető pillérei is, amelyek identitást és kohéziót biztosítanak a közösségek számára. Ezzel párhuzamosan az innováció, a hálózati együttműködések és az intézményi rugalmasság olyan kulcstényezők, amelyek lehetővé teszik a változó gazdasági és társadalmi környezethez való alkalmazkodást. A tanulmány hangsúlyozza, hogy a fenntartható és versenyképes fejlődési pálya kialakítása e kettősség tudatos integrációján alapul. Azok a régiók bizonyulnak sikeresnek, amelyek képesek a múlt értékeit a jövőorientált stratégiákkal ötvözni, ezáltal erősítve ellenálló képességüket és hosszú távú fejlődési potenciáljukat.